

SHARON KAY
PENMANOVÁ

LVÍ SRDCE

KNIHA DRUHÁ

LVÍ SRDCE

LVÍ SRDCE

KNIHA DRUHÁ

SHARON KAY
PENMANOVÁ

Přeložila Petra Andělová

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2011 by Sharon Kay Penman

All rights reserved.

Z anglického originálu *Lionheart*

(Published by G. P. Putnam's Sons, London, 2011)

přeložila © 2014 Petra Andělová

Redakce textu: Iva Klinderová

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7507-160-6

Jill Daviesová

HLAVNÍ POSTAVY K ROKU 1189

a

ANGLICKÁ KRÁLOVSKÁ RODINA

JINDŘICH II. ANGLICKÝ (1133–1189) – král anglický, vévoda normanský, hrabě z Anjou; zvaný též Jindřich Plantagenet

ELEONORA (*1124) – právem krve vévodkyně akvitánská, Jindřichova královna a bývalá manželka francouzského krále Ludvíka VII. Kapeta
Jejich děti

WILLIAM (1153–1156)

HAL (Jindřich, 1155–1182)

RICHARD (*září 1157) – vévoda akvitánský a hrabě z Poitou, od září 1189 korunovaný král anglický

GEOFFREY (1158–1186) – skrze sňatek s Constance vévoda bretaňský

JAN (*prosinec 1166) – nejmladší syn přezdívaný Bezzemek, hrabě z Mortain skrze sňatek

LEONORA (Eleonora, *září 1161) – královna kastilská

JOANNA (*říjen 1165) – královna sicilská

ANGLICKÝ KRÁLOVSKÝ DVŮR

GEOFF (Geoffrey) – Jindřichův levoboček, arcibiskup z Yorku

WILLIAM MARSHAL – jeden z Richardových justiciářů, ženatý s Isabel de Clare, hraběnkou z Pembroke

GUILLAUME LONGCHAMP – biskup z Elly, Richardův kancléř

FRANCOUZSKÁ KRÁLOVSKÁ RODINA

FILIP II. KAPET (*1165) – francouzský král

ISABELLE – jeho královna, dcera hraběte z Hainautu

LUDVÍK VII. KAPET – Filipův otec, první manžel Eleonory, zesnulý

ALYS – Filipova nevlastní sestra, od dětství zasnoubená s Richardem

AGNES – Filipova sestra, v dětství provdaná za dědice byzantského císařství (ve své době nazývaného řecké)

MARIE – hraběnka z Champagne, nevlastní sestra Richarda a Filipa, dcera Eleonory a Ludvíka, matka Henriho

BRETAŇ

CONSTANCE – vévodkyně bretaňská, vdova po Geoffreyovi, znovu provdaná za hraběte z Chesteru

Její děti s Geoffreyem:

ARTUŠ BRETAŇSKÝ a AENOR (Eleonora)

NAVARRA

SANCHO VI. – navarrský král

SANCHO – jeho nejstarší syn a dědic

BERENGARIA (*asi 1170) – jeho dcera

SICÍLIE

WILLIAM II. DE HAUTEVILLE – král sicilský

JOANNA – jeho královna, Richardova sestra

WILLIAM I. DE HAUTEVILLE – Williamův otec, zesnulý

MARGARITA NAVARRSKÁ – Williamova matka, zesnulá

CONSTANCE DE HAUTEVILLE – Williamova teta a dědička, provdaná za Heinricha von Hohenstaufen (Jindřicha VI. Štaufského), císaře svatě říše římské, krále německého a dědice Fridricha Barbarossy (Konstancie Sicilská)

TANKRED – hrabě z Lecce, nemanželský bratranec Williama

SIBYLA – Tankredova manželka

ROGER – Tankredův syn

KYPR

ISAAKIOS KOMNÉNOS – samozvaný císař kyperský

SOFIE DE HAUTEVILLE – jeho císařovna, nemanželská dcera zesnulého Williama I. Sicilského

ANNA KOMNÉNA – Isaakiova dcera

SARACÉNI

AL-MALIK AN-NÁSIR SALÁH AD-DÍN, ABÚ AL-MUZAFFAR JÚSUF IBN AJJÚB; SALÁHUDDÍN – sultán egyptský, křižáky nazývaný Saladin

AL-MALIK AL-ÁDIL, SAJF AD-DÍN ABŮ-BAKR AHMAD IBN AJJÚB;

SAJFUDDÍN – Saladinův bratr, křižáky nazývaný al-Ádil nebo Safadin

BAHÁ AD-DÍN IBN ŠADDÁD; BAHÁ'UDDÍN IBN ŠADDÁD – Saladinův důvěrník a autor kroniky The Rare and Excellent History of Saladin [Výjimečný a skvělý dějinný příběh Saladinův]

ZAMOŘÍ

BALDUIN IV. MALOMOCNÝ – král jeruzalémský, zesnulý

SIBYLA – jeho sestra, královna jeruzalémská

GUY DE LUSIGNAN – král jeruzalémský, její manžel

ISABELLA – Sibylina nevlastní sestra

HUMPHREY DE TORON – její bývalý manžel

BALIAN D'IBELIN – pán Nábulusu, ženatý s Marií Komnénou, bývalou jeruzalémskou královnou a matkou Isabelly

KONRÁD Z MONTFERRATU – italský pán Týru, bratranec francouzského krále Filipa

AMAURY a JOFFROI DE LUSIGNANOVÉ – Guyovi starší bratři a vazalové krále Richarda

GARNIER Z NÁBULUSU – velmistr rytířského řádu Špitálních bratří svatého Jana Křtitele Jeruzalémského (johanitů)

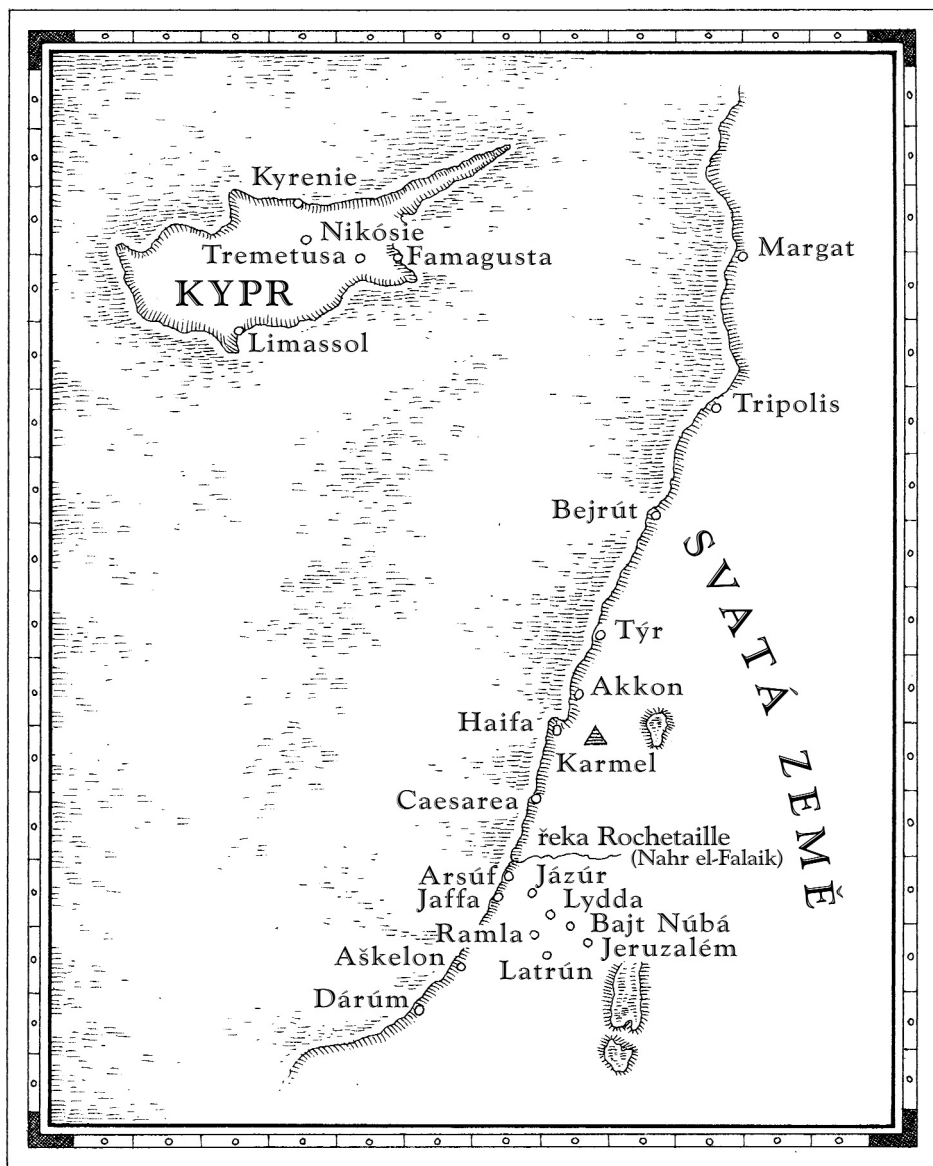
ROBERT DE SABLÉ – velmistr rytířského řádu templářů
JOSCIUS – arcibiskup z Týru

RICHARDOVI KŘIŽÁCI

HENRI – hrabě z Champagne, synovec Richardův i Filipův
ANDRÉ DE CHAUVIGNY – Richardův bratranec
ROBERT BEAUMONT – hrabě z Leicesteru
HUBERT WALTER – biskup ze Salisbury
BRATŘI PRÉAUXOVÉ – Guilhem, Jean a Pierre, normanští rytíři
JACQUES D'AVESNES – vlámský pán

FILIPOVI KŘIŽÁCI

HUGH – vévoda burgundský, Filipův bratranec
FILIP – biskup z Beauvais, Filipův bratranec
ROBERT – hrabě z Dreux, bratr Beauvaise
MATHIEU DE MONTMORENCY – mladý francouzský pán
GUILLAUME DES BARRES – slavný francouzský rytíř
JAUFRE – syn hraběte z Perche, ženatý s Richardovou neteří Richenzou
(Matyldou)

KAPITOLA 1

ČERVEN 1191

Obléhání Akkonu, Zámorí

Morgan zkušenosti s obléháním už měl, ale ještě v životě neviděl nic, co by připomínalo ležení u Akkonu. Tábor se za dva roky změnil ve středně velké město, stany a přístřešky se táhly, kam jen oko dohlédlo. Ležení zahalil zvláštní nádech trvalosti, objevily se pekárny, vývařovny a stejně tak i veřejné lázně; koupel a očista s ohledem na vřezdné klima v Zámorí představovaly důležitou součást života ve Svaté zemi. Dokonce byly zřízeny i špitály pod vedením špitálních bratří, johanitů. Stejně jako všechna města, která Morgan zatím poznal, bylo i to stanové přelidněné a rušné, provizorní uličky duněly dusotem stráží a zaplnili je vojáci a jejich ženy. Mladý Velšan už přivykl pohledu na ženy ve vojenském ležení, ale vždycky to byly jen nevěstky. A tady žily i manželky a dokonce i děti, které si hrály a vyváděly mezi stany. Jejich smích mu na místě, kde se muži museli naučit žít tak blízko smrti, připadal neskutečný.

Všude kolem se potulovali kupci a hlasitě vychvalovali své zboží. Prasata se rochnila v hromadách odpadků a slepice s kdákáním uskakovaly z cesty chodcům. Ze zimního hladomoru už zbyla jen zlá vzpomínka. Mezi stany se znovu objevili psi. Muži se řadili do zástupů před prádelnami a čekali, až na ně přijde řada a dočkají se ošetření od doktorů, brakyřů a ranhojičů, pospíchali k latrínám, nechávali se odlákat nevěstkami a vyčinit si od duchovních, kteří se marně snažili vymýtit v táboře hřích. Obléhatelé měli vlastní tržiště, stáje, chlěvy i velký hřbitov, na kterém

skončili křížáci i mnohé naděje a sny. Něco podstatného dočasněmu městu scházelo, něco základního, a Morgan si po chvíli uvědomil, co to je. Zvony. Zvony obvykle ohlašovaly kanonické doby, zvaly pravověrné na mši a k modlitbám za umírající, k oslavám křtů, narození, svateb a svátků. Žádný den se neobešel bez hlaholu zvonů, který byl slyšet od úsvitu do soumraku. Ale v Akkonu ne. Mše se sloužily ve stanech nebo pod otevřeným nebem. Kde nejsou kostely, neznějí ani zvony.

Ale i tak mělo ležení daleko k tichému místu. Každý kámen vystřelený obléhacími stroji proti akkonským hradbám provázel nadšený jásot. Obláhatelé a obležení si vyměňovali také salvy urážek a posměšných poznámek. Ze stanů zněly košilaté odrhovačky, protože mnozí ještě nepřestali slavit Richardův příjezd. Větretem se nesly hlasy, smích, nadávky i zlověstné skřeky dravých ptáků. Morgan se teprve po čase dozvěděl, že Saraceni k doručování zpráv používají holuby, a proto křížáci vypouštěli sokoly, aby opeření poslové k sultánu Saladinovi nedoletěli.

Morganovi při obléhání Akkonu připadalo nejpodivnější, že nepříteli od nich dělily pouhé tři míle. Saraceni tábořili v nedalekých kopcích v Tell al-Ajjádíja. Kdykoli křížáci zaútočili na město, tamní posádka udeřila do bubnů, aby vyburcovala Saladina, jenž vzápětí napadl křesťanské ležení, aby se bojovníci s kříží stáhli zpět. Obláhatelé však chránilo opevnění a zdvojené příkopy, přes něž se zatím Saraceni nedokázali dostat. Muži si byli jistí, že pat brzy skončí, když dorazil Richard. Přivítali ho s jásotem a oslavy se protáhly až do svítání.

Morgan si od pouličního prodejce koupil hrst datlí a právě mířil k Richardovu královskému stanu, když uslyšel své jméno. S úsměvem na tváři změnil směr cesty. S hrabětem z Champagne se seznámil ve službách Richardova bratra Geoffreye a spřátelili se. Henri z Champagne byl ve společnosti vysokého muže středního věku, jehož mu záhy představil jako Huberta Waltera, biskupa ze Salisbury. Setkání s vysokým duchovním Morgana potěšilo, protože onen církevní hodnostář proslul jako jeden z hrdinů obléhání. Velšanovi navíc zalichotilo, že ho Henri uvedl jako svého „bratrance“; přísně vzato nebyli pokrevně příbuzní, ale spojovalo je pouto vázící je k Richardovi, Morgana z otcovy strany

a Henriho z matčiny. Zatímco se přátelsky škádlili, Morgan si uvědomil, že je mu na příteli něco divného, ale nedokázal přijít na to, co.

Mladý hrabě si všiml jeho zkoumavého a udiveného pohledu a zazubil se. „Vypadám jinak, to vím. I když jsem pořád stejně hezký dábel, nemám lokny, jako když jsi mě viděl naposledy. Přišel jsem o ně v zimě při záchvatu arnaldie, a když mi vlasy znovu narostly, byly kudrnaté jako ovčí rouno.“

Morgan odolal pokušení rýpnout si do Henriho kvůli „ovčímu rounu“ a raději se zeptal na arnaldii, protože o téhle chorobě ještě neslyšel. Úsměv ve tváři jeho přítele pohasl. „Přepadly mne vysoké horečky a bolest mi kroutila každou kost v těle. Uzdravil jsem se, díky Bohu, ale mnozí jiní tolik štěstí neměli. Arnaldie právě před týdnem skolila hraběte flanderského a teď se zdá, že jí podlehne i můj strýc, hrabě z Perche.“

„To je mi upřímně líto,“ opáčil Morgan, který se se synem nemocného, Jaufrem, spřátelil během pobytu na Sicílii. Zatímco srovnával krok s Henrim a biskupem, doufal, že je hrabě z Perche ještě při smyslech, aby se dozvěděl, že ho Jaufreho žena Richenza udělala dědečkem. Henri mu pověděl o dalších, jejichž životy si vyžádalo dlouhé obléhání. Po onom ponurém a smutném výčtu se pokřivoval, jak se slušelo. To už se blížili k Richardovu stanu. Při pohledu na dav tlačící se kolem stanu se mimoděk zastavil. „Co to, pro všechno na světě...?“

„Čekají, až budou moci vzdát hold králi,“ vysvětlil mu Henri, „a nabídnout mu své služby. A budou muset čekat dlouho, protože Richard uvnitř není. Když se konečně dostal k tomu, aby si šel lehnout, celkem rozumně si vybral lůžko své královny a je pořád u ní.“

„Některým se už ale podařilo ke králi dostat,“ doplnil biskup Hubert. „V noci ho vyhledali Janované a Pisánci. Ty druhé jmenované přijal, ale ty první ne, protože přísahali francouzskému králi.“

„Francouzský král nebude nadšený, až se dozví, že se Janované pokusili změnit strany,“ podotkl Morgan jízlivě a vybavil se mu Filipův úsměšek, s nímž Richarda vítal.

„Ne, to opravdu nebude,“ potvrdil mu Henri, „ale mé zběhnutí ho števemnohem víc.“

„Takže budeš bojovat pod zástavou krále Richarda?“ Henri přikývl a Morgan se zazubil, potěšený, že mají hraběte a jeho muže na své straně. „Určitě to pro tebe nebylo lehké, když jsi Filipův příbuzný a vazal.“

„Po pravdě řečeno, sdělil jsem mu to s potěšením,“ opáčil Henri a zle se usmál. „Abys věděl, hrozilo mi, že se octnu na mizině, protože jsem měl od příjezdu značné výdaje. Jen za trebuchet jsem zaplatil patnáct set bezantů, aby mi jej Saracéni během pár dnů spálili.“

„A také jsi mi velice velkoryse pomohl nakrmit prosté vojáky, které hladomor ohrožoval nejvíc,“ vložil se do hovoru biskup. Henri jen pokrčil rameny a chválu duchovního přijal s obvyklou nonšalancí.

„Minulý měsíc jsem šel za Filipem, abych ho požádal o půjčku. Potřeboval jsem zaplatit svým lidem. Můj milující strýc souhlasil, že mi půjčí sto marek, ovšem jen za podmínky, že mu dám do zástavy Champagne.“ Henriho rty zkřivil úsměšek. „Troufám si tvrdit, že kdybych šel za Saladinem, nabídl by mi lepší podmínky. Včera v noci jsem požádal o pomoc druhého strýce. Richard mi bez váhání slíbil čtyři tisíce liber stříbra, čtyři tisíce bušlů pšenice a čtyři tisíce nasolených prasat pro mé muže. Upřímně řečeno, býval bych se k Richardovi přidal, i kdyby nebyl tak velkorysý, protože nikdo nezná válku lépe než on, ale Filip mi rozhodování velice ulehčil.“

Henri se zadíval na mumraj kolem Richardova stanu a spokojeně se ušklíbl. „Pohled na ně určitě Filipovi pokazí celý den. A počkejte, až se rozkřikne, kolik Richard platí. Potom se pod jeho praporec nejspíš pohnou i Saracéni.“ Jakmile pochopil, že biskup Hubert ani Morgan jeho žertu neporozuměli, usmál se od ucha k uchu. „Včera v noci se mě Richard zeptal, kolik Filip platí svým rytířům. Když jsem mu odpověděl, že tři bezanty týdně, rozhodl se nabídnout čtyři.“

Morgan se rozesmál a biskup zavrtěl hlavou. „Snad se mi ho podaří přimět to rozhodnutí změnit, protože jím Filipa jen zbytečně podráždí.“

Henrimu se uličnický zablesklo v očích. „Vždyť mu tím strýc Richard vlastně prokazuje laskavost. Když teď budou rytíři houfně přebíhat k Richardovi, Filip může tvrdit, že je to jen a jen kvůli penězům, a ne proto, že chtějí raději bojovat pod Richardovým velením.“

„Velmi pochybuji,“ odušil biskup, „že se na to Filip bude dívat právě takto.“

ZATÍMCO SI HENRI RAZIL CESTU k Richardovu stanu, vděčně se zadíval na hvězdné nebe nad hlavou, protože za sebou měli den plný spalujícího žáru. I když už dávno padla tma, obléhací stroje za svitu pochodní dál vrhaly kameny na obležené město. Muži se u nich střídali ve třech směnech, aby nešťastná nepřátelská posádka neměla ani chvíli oddechu. Jeho strýc se připojil k obléhatelům před pouhými pěti dny, ale i přesto už byla v táboře cítit změna nálady a znovunalezené sebevědomí křížáků. Henri se v duchu bavil, když sledoval, jak snadno se Richard chopil velení obléhání; dokonce i Konrád z Montferratu se přiměl k neupřímné omluvě za to, že anglického krále nevypustil do Týru. Tvrdil, že se jednalo o nedorozumění, čemuž nikdo nevěřil a Richard ze všech nejméně. Henri litoval nepřítelství obou mužů, protože byl přesvědčený, že Konrád by byl mnohem lepší král než Guy de Lusignan, i když svůj nárok opíral o značně pochybné manželství. Zamyslel se nad tím, jak by mohl strýce přimět změnit názor a vidět situaci jeho očima, ale brzy se sám pro sebe pousmál, protože si uvědomil, jak nepravděpodobné je, že by se mu to mohlo podařit.

Když ho uvedli do Richardova stanu, pochopil, že právě dojedli. Richard rychle převzal místní zvyk jíst u nízkého stolu a sedět přitom na polštářích. Jeho žena si na to očividně ještě zvyknout nestačila, seděla toporně vzpřímená a se sukněmi pečlivě zakasanými pod kotníky. Při pohledu na Henriho se usmála. Mladý hrabě byl miláčkem všech přítomných žen. Usmívala se i Joanna a Richard mu pokynul, aby přistoupil. Gestem vybídl služebnictvo, aby Henrimu přinesli víno a sirup se sněhem. Henri se pohodlně uvelebil na polštářích a neopomněl se blýsknout znalostmi Svaté země, když vysvětloval ženám, že ona lahůdka je saracénskému původu. Sníh si nechávají vozit z hor ve vozech zakrytých slámou.

Poslední chod se skládal z fiků, svatojánského chleba a místního ovoce, které jen málokdo už viděl. Mělo měkkou dužinu a zelenkavou

slupku. Jsou známá jako „rajská jablka“, vysvětlil Henri a galantně po jednom oloupal Joanně a Berengarii. S ohledem na tvar a velikost si cizokrajné plody mezi vojáky vysloužily ještě další přezdívku, „saracénské koule“, ale o tom se raději nezmínil. Věděl, že Richardovu královnu by košilátý vojenský humor nepobavil. Raději se naklonil a tiše se zeptal, jestli je pravda, co se šušká.

„Myslíš o mé hádce s Filipem dnes odpoledne? Takže už se to ví?“

„Inu, podle všeho jste na sebe řvali tak hlasitě, že vás muselo být slyšet až na Kypru.“

„Nejspíš ano,“ připustil Richard s neveselým úsměvem. „Filip chtěl, abychom ráno vyrazili do útoku. Připomněl jsem mu, že část mých lodí je stále ještě v Týru a čeká na příznivý vítr. Vezou většinu mých obléhacích strojů, takže je rozumné počkat, až dorazí k Akkonu. Proč zbytečně dávat v sázku životy křižáků, když vítězství bude za pár dnů jistější? Filip na mě samozřejmě nedal, protože když já řeknu ‚čehý‘, on odpoví ‚hoť‘. Takže chce svůj plán uskutečnit, zatracený pitomec. Pošlu svoje muže střežit tábor, ale pod jeho velením je bojovat nenechám. A ne že by se jim do toho chtělo – většina by ho nenásledovala ani při útěku z hořící stodoly.“

Ozval se první výbuch smíchu všech, kteří to slyšeli, s výjimkou biskupa Huberta, který si v duchu povzdechl, protože nepochyboval, že se ona jízlivost brzy k Filipovi donese. Richardovi neuniklo, že duchovní s jeho žertem nesouhlasí, a proto ho přátelsky šťouchl loktem. „Vím, můj biskupe, já vím. Myslíš si, že bych měl být obezřetnější. Nejspíš máš pravdu, ale to by nebyla žádná zábava, ne?“ Při dalším výbuchu veselí král vstal a neopomněl políbit Berengarii ruku dřív, než vybídl Henriho, aby se k němu připojil při toho dne poslední obhlídce ležení.

Doprovázel je André a řada dalších rytířů, postupně se k nim přidávali další a další muži, takže obhlídka brzy připomínala procesí. Richard nepřestával na Henriho chrlit jednu otázku za druhou. Ví, že Jaufreho otec přijal poslední svátost? A ví, že i otec Baldwina de Bethune je smrtelně nemocný? A že mu, k nemalému Filipovu vzteku, hrabě flanderský odkázal trebuchet? Henri se záhy přestal snažit na záplavu otázek odpovídat, protože ho neustále přerušovali ti, kteří chtěli krále pozdra-

vit, požádat ho o laskavost, nahlásit mu porušení kázně nebo ho upozornit na něčí hrdinství.

Více než hodinu sledovali trebuchety. Jednalo se o novou zbraň v obléhací válce s dlouhým břevnem na otočném čepu, přičemž kratší rameno neslo těžké protizávaží a k delšímu byl připevněný prak. Richard pozorně sledoval, jak sklánějí dlouhé rameno dolů a plní prak velkými kusy kamenů, přičemž vysvětloval Henrimu, že si přivezl kameny ze Sicílie, protože jsou mnohem tvrdší než měkký vápenec ve Svaté zemi. A protože anglický král musel být u všeho, neodolal pokušení vlastnoručně uvolnit hák. Protizávaží slétlo k zemi a prak vystřelil k nebi, přičemž se ozval zvuk podobný prásknutí biče. Oči všech sledovaly dráhu letu kamenů vržených proti obleženému městu. Jakmile s třesknutím narazily do hradeb a objevil se oblak prachu, vydral se jim z hrdel jásavý výkřik. Jakmile se anglický král dozvěděl, že Filip pojmenoval svůj největší trebuchet „Špatný soused“, neodpustil si poznámku, že ten jeho by se měl jmenovat „Ještě horší soused“, a rozesmál se, když jeho muži navrhli mnohem obscénnější přízviska.

Následovala prohlídka obrovské obléhací věže, postavené pro útok na hradby. Richard na ní v ničem nešetřil a po dokončení měla mít výšku přes sto stop, tři patra, vnitřní schodiště a kola. Pokrýt ji měly oslí kůže máčené v octu, aby ty uvnitř chránily před zápalnými šípy. Nakonec si Richard vzal Henriho stranou, aby si v soukromí promluvili, tedy tak v soukromí, jak jen bylo v mnohatisícovém ležení možné.

„Pověz mi o Saladinovi,“ vybědl král hraběte a ten mu vyhověl. Potvrdil převládající názor, že sultán je, byť nevěřící, muž cti. Na důkaz svých slov zopakoval Richardovi jeden z nejznámějších příběhů o Saladinově galantnosti. Pán Nábulusu, Balian d'Ibelin, patřil k hrstce těch, kterým se u Hattínu podařilo uniknout zajetí a probojovat se na svobodu. Jeho žena a děti se uchýlily do Jeruzaléma, a když Saladin Svaté město oblehl, Balian ho požádal o bezpečný průchod, aby mohl zachránit rodinu. Sultán souhlasil, ale s podmínkou, že nestráví ve městě víc než jednu noc. Jakmile však Balian dorazil do města, vrhli se na něj zoufalí obyvatelé Jeruzaléma a chtěli, aby se chopil velení, protože tam nikdo z urozených nezůstal. Balian se cítil povinován ctí zůstat a pomoci s obranou Jeruza-

léma, ale čest mu také bránila porušit daný slib, a proto poslal Saladinovi list, v němž mu svou situaci vysvětlil. Sultán nejen že Baliana přísahy zprostil, ale navíc poslal své muže, aby doprovodili Balianovu ženu, děti a ostatní členy jeho domácnosti do bezpečí do Týru.

Henri měl Baliana velmi rád a byl v pokušení vyzdvihnout přítelovy zásluhy o záchranu obyvatel Svatého města, protože d'Ibelinovi se podařilo přesvědčit Saladina, aby dobyté město ušetřil krvavých jatek, jaká následovala poté, co Jeruzalém v roce 1099 dobyli křižáci. Jenomže Balian patřil ke stoupencům de Montferrata, a tudíž ho Richard stejně předem zavrhl. Henri se proto rozhodl pokračovat jiným, mnohem současnějším příkladem Saladinova čestného jednání.

„Naše obranné příkopy zatím dokázaly zadržet Saladinovo vojsko, ale zloděje ne, což říkám nerad. Nehlídaný stan je neodolatelná kořist a zhruba před dvěma nedělemi z jednoho takového ukradli malé dítě. Vyděšená žena přišla v slzách za námi. Mohli jsme pro ni udělat jen málo, ale řekl jsem jí, že Saladin má soucitné srdce, a tak dostala povolení jít ho požádat o pomoc. Dal jsem jí s sebou dragomana, aby ji doprovodil do saracénského tábora a přetlumočil její prosbu. Možná že je dojaly její slzy, ale dovedli ji k sultánovi. Vyslechl, co ji potkalo, a dal dítě hledat. Jakmile se dozvěděl, že děcko bylo prodáno na tamním trhu, přikázal, aby kupci vyplatili, co za dítě zaplatil, a osobně je vrátil matce, kterou potom s ozbrojeným doprovodem, aby se jí nic nestalo, poslal zpátky k nám.“

„Skutečně je to úctyhodný protivník,“ souhlasil Richard. Zastavili se u věže a družina na králův příkaz zůstala v diskrétní vzdálenosti. Jakmile se dostali z doslechu, Richard dal rytířům gestem na srozuměnou, ať zůstanou na místě, a potom sevřel synovcovu paži. „Chci poslat Saladinovi vzkaz, Henri. Dokážeš to zařídit?“

Potěšilo ho, když mladý hrabě přikývl a očividně mu na jeho přání nepřišlo nic divného, protože Filip by vyváděl, jako by chtěl uzavřít dohodu s ďáblem. „Dobře. Můžeš mi doporučit nějakého tlumočníka? Někoho, na koho se mohu plně spolehnout?“

„Balian umí trochu arabsky, ale předpokládám, že on nepřipadá v úvahu, protože je to de Montferratův spojenec,“ povzdechl si Henri.

„Navrhuji využít Humphreyho de Toron, který mluví arabsky skvěle a nemusíš mít obavy o jeho oddanost, protože nenávidí Konráda nejspíš ještě víc než Guy.“

„Připadá mi jako slaboch a zbabělec, protože jak jinak by si mohl tak lehce nechat ukrást manželku? Pokud mu věříš, Henri, tak mi to stačí. Ráno ho pošli se vzkazem k Saladinovi... že se s ním chci setkat tváří v tvář.“

„Udělám, co bude v mých silách, aby k tomu setkání došlo co nejdříve. Předpokládám, že ho chceš na vlastní oči vidět a posoudit, kdo proti tobě stojí, že?“

„Samozřejmě. Abych poznal, jaký kdo je, musím se mu podívat do očí. Přiznávám, že jsem také zvědavý, protože o sultánovi koluje řada legend stejně jako o mně,“ opáčil Richard a usmál se. „A kdo ví? Možná se dokážeme dohodnout. Pokud je ochoten přijmout oboustranně výhodné řešení, mohli bychom dostat, co chceme, bez boje.“

Henri se nestačil divit. „Chceš se Saladinem vyjednávat?“

„A proč ne? Sám jsi řekl, že je to muž cti, takže se mu dá věřit, že mírovou úmluvu dodrží.“

„O tom nepochybuji, ale pro většinu křižáků je už jen představa vyjednávání se Saracény smrtelný hřích.“

„Ale pro tebe ne,“ zamumlal Richard, a když Henri šeptl: „Ne, pro mě ne,“ další poznámkou znovu naprosto vyvedl mladého hraběte z rovnováhy. „Jaká škoda, že jsi můj synovec a ne můj bratr, chlapče. Měl bych o Anglii mnohem menší obavy, kdybys byl mým dědicem ty a ne Jeník nebo Artuš.“

„Ještě si mě můžeš osvojit a vzít za syna,“ zažertoval Henri, aby pod rouškou humoru zakryl hrdost, která se v něm při takové pokloně vzedmula. „Strýče... možná že slyším trávu růst a Bůh ví, že i tak máme starostí víc než dost, ale když jsem minulý týden mluvil s Filipem, připadalo mi, že ho mnohem víc než osvobození Jeruzaléma zajímá budoucnost Flander. Myslíš, že by se mohl opovážit opustit obléhání a vrátit se do Francie, aby mohl vznést na Flandry nárok?“

Teď byla řada na Richardovi, aby zkoprněl. „Ne,“ odpověděl po dlouhé odmlce. „Filip pozvedl kříž a složil svatou přísahu, že osvobodí Svaté město. Dokonce ani on neporuší takový slib.“

I když se Henrimu královým ujištěním ulevilo, uvědomil si, že ho ani Richarova jistota úplně nepřesvědčila. „Určitě máš pravdu,“ odpověděl vážně, i když ne tak úplně po pravdě. „Dá-li Bůh,“ dodal sotva slyšitelně, protože odchod francouzského krále by zasadil smrtící ránu naději křižáků, že znovu získají vládu nad Svatou zemí.

FILIP TRVAL NA ÚTOKU na Akkon dne 14. června. Nejen že jeho muži byli odrazeni, ale Saláhuddínův bratr al-Malik al-Ádil, přezdívaný křižáky Safadin, se při útoku málem dostal přes jejich obranu. Podařilo se je odrazit, ale obě strany utrpěly těžké ztráty. Joffroi, bratr Guye de Lusignan, potvrdil svou pověst „odvážlivce“, když se postavil do čela útoku proti Saracénům a vlastní rukou jich deset zabil. O tři dny později Filipovy obléhací stroje zničila akkonská posádka řeckým ohněm. Trebuchety byly špatně střezené, protože většina jejich obsluhy přeběhla k Richardovi, a proto francouzský král ze ztráty vinil anglického krále. Rozzuřilo ho to natolik, že hned následující den vyrazil do dalšího útoku proti hradbám, ale i ten skončil neslavně. Křižácké ležení opanovalo nadšení, protože dorazil zbytek Richardových lodí, které přivázely posily a nové obléhací stroje. A mezi anglickým a francouzským králem zavládl mír plný podezírání a potlačované nevraživosti.

FILIP NEBYL JEDINÝ, koho život v táboře obléhatelů vůbec netěšil. Berengaria byla naprosto zoufalá. Nejprve přišla obrovská úleva, když unikla ze stísněných prostor lodi a znovu se octla na pevné zemi. Joanna a její dámy, Berengaria a její družina, stejně tak i Sofie s Annou a jejich služebnictvo měly vlastní stany a nezbývalo jim, než čekat na Richardův příjezd. V porovnání s přístřešky na lodi byly kruhové stany velmi prostorné, navíc zdobené zlatými a rudými stuhami jasných barev, vybavené drahými koberci, polštáři a zástěny, jež skýtaly alespoň zdání soukromí. Proti ubytování na lodi se jednalo o velkou změnu k lepšímu, ale pro ženu, která vyrostla v palácích, šlo přece jen o značné snížení životní úrovně. Navíc za chatrnou plátěnou stěnou jejího hájemství začínala syrová a bezprostřední realita života, s jejíž tváří se nikdy předtím nesetkala.

Jakmile vyšla ven, zaútočily na ni hluk, prach, dusivé horko, bzučící neodbytný hmyz a žaludek zvedající puch z latrín. Samozřejmě věděla i o ženách, které prodávaly svá těla výměnou za chleba nebo mince, ale ani ve snu by ji nenapadlo, že se tělesnému hříchu octne tak blízko. Připadalo jí, že ležení je plné nevěstek a některé byly překvapivě hezké. Opilci, žebráci, rozeřvaní rabiáti – i ti patřili k životu také v Navaře, ale ji před nimi chránily kamenné zdi, otcovi rytíři a urozený původ. U Akkonu mezi nimi a jí žádná z těchto hradeb nestála.

Jakmile vyšla ze stanu, stala se středem pozornosti. I když byla zvyklá, že její vysoký původ přitahuje pozornost, ta v křížáckém ležení byla jiného druhu. Všichni byli nepokrytě zvědaví na španělskou nevěstu Lvího srdce, a nebýt nasazení a odvahy rytířů její družiny, snadno se mohlo stát, že ji dav umačká, protože všichni ji chtěli vidět a poznat, dotknout se jejích hedvábných šatů a jemné pleti, dosud nedotčené spalujícím zámořským sluncem, nebo požádat o almužnu. I když vypadali velmi přátelsky, i tak si připadala jako jeden z královských gepardů s obojkem osázeným drahokamy, o kterých jí vyprávěla Joanna, když vzpomínala na život v palermských palácích.

Její dámy na tom byly ještě hůř. Neustále si stěžovaly na přílišnou důvěrnost vojáků, nepřetržitý rachot trebuchetů, na zamoření tábora blechami, štěnicemi a vešmi, a co hůř, velkými, děsivými, chlupatými pavouky. Berengarii brzy začalo jejich fňukání unavovat, ale jejich zoufalství jim nevyčítala. Nikdy netušily, že budou muset poslouchat křik a nárek zraněných a umírajících, kvílení vdov a milenek mrtvých. Neminul den, aby se ke hřbitovu nevydalo smutné procesí. Vojáci umírali po zásazích kameny vystřelenými ze saracénských trebuchetů nebo nepřátelskými šípy. Umírali i ve zbytečných útocích na hradby, vykašlávali krev ve špitálech, sténali v záchvatech horečky s puchýři na kůži i rtech, marně volali Boha nebo své milované, když z nich unikal život, daleko, předaleko od vysněných hradeb jeruzalémských. Smrt neušetřila ani ženy, ani děti, když vpadla do křížáckého ležení. I ty umíraly na krvavý průjem, čtyřdenní horečku a arnaldii. Berengarie na vlastní oči viděla i tělo ženy s nemluvnětem v náručí, která se provinila pouze tím, že se

v nesprávný okamžik ocitla na nesprávném místě, a rozmačkal ji balvan vržený nepřátelským trebuchetem. Nepochybovala, že její život je v rukou Božích, ale stále více si uvědomovala, jak velkému nebezpečí ji Richard vystavil, když ji vzal s sebou do Svaté země.

Doufala, že jeho přítomnost ji zbaví alespoň části starostí, protože jeho naprostá sebejistota byla tak nakažlivá. Jenomže se ukázalo, že tentokrát tomu tak nebude, možná proto, že ho vídala tak málo. Předem věděla, že nebudou sdílet jeden stan, protože dokonce i v kamenných palácích měli král a královna oddělené ložnice. Nicméně očekávala, že s ní bude sdílet lůžko tak často, jak jen to bude možné; vždyť přece byli sezdáni teprve nedávno. A doufala i v to, že spolu budou večeret, že si vytvoří takový malý ostrov klidu uprostřed vzdutého, cizího a neznámého moře. Jenomže od Richardova příjezdu k Akkonu uplynulo šestnáct dnů a s ní se stále zacházelo jako s nedůležitým doplňkem. Občas za ní sice přišel, aby s ní sdílel lůžko, ale jedli spolu jen výjimečně a její muž byl obvykle natolik zaneprázdněný obléháním, že se nedokázal věnovat ničemu jinému, a to ani své osamělé mladé novomanželce.

Snažila se mít pochopení, přesvědčovala sama sebe, že její potřeby jsou naprosto nicotné ve srovnání s osudem Akkonu či Jeruzaléma, ale nepomáhalo to. A potom ji přestal navštěvovat úplně; uběhly už čtyři dny, kdy od něho dostala alespoň zprávu. Mlčky trpěla. Její švagrová to neschvalovala. Joanna ji přesvědčovala, že půjdou za ním, když on nechodí za nimi, a důrazně jí připomínala, že je Richardova manželka a královna, ne jen nějaká souložnice, na kterou může kdykoli beztrestně zapomenout. Berengarie se nakonec nechala přemluvit, protože Joanna dokázala být stejně přesvědčivá a pánovitá jako její bratr, i když prosazovala svou s větším taktem.

Moře zahořelo překrásným západem slunce a nebe jako by vzplálo, když se vydaly k Richardovu stanu. Králova družina je nadšeně přivítala. Rytíři rádi zapomněli na každodenní strasti, aby flirtovali s Joannou a Berengariinými dámami. Anna se i přes své mládí záhy stala jednou z nejoblíbenějších žen v ležení. Jenomže Richard je očividně neviděl rád. Po pravdě řečeno, přivítal je tak odměřeně, že se Morgan pokusil napra-

vit celkový dojem a pošeptal Berengarii na vysvětlenou, že král ten den obdržel zlé zprávy. Na Kypru vypukla vzpoura, do jejíhož čela se postavil jakýsi mnich, který o sobě tvrdil, že je pokrevní příbuzný Isaakia Komnéna. Vzpouru se sice rychle podařilo potlačit, ale stále představovala důkaz, že vláda nad ostrovem nebude tak snadná, jak si zpočátku mysleli. Navíc odpoledne dorazil Saladinův posel se vzkazem, že jeho pán odmítl Richardovu žádost o osobní schůzku.

„Saladin odpověděl, že králové se nesetkávají, pokud není dosaženo dohody, s tím, že by se neslušelo, aby spolu bojovali poté, co se spolu setkali a pojedli. Podle něj musí být nejprve uzavřena dohoda, což je samozřejmě nemožné. Krále Richarda to silně zklamalo, protože velmi stál o schůzku se sultánem a možnost poznat ho osobně.“

Berengaria sklouzla pohledem k manželovi, který se rozvaloval na polštářích a studoval mapu Zamoří. Zaplavil ji pocit viny, že chtěla svá maličerná trápení přdestřít muži, který nese na ramenou celou tíhu svaté války. Zastavila se u něj a usmála se. „Vidím, že není vhodná doba pro návštěvu, můj pane manželi, takže už tě dál nebudeme zdržovat.“ Odmlčela se v rozpacích, protože taková přímočarost se jí přičila, ale podle toho, co se dozvěděla od Joanny, žena mohla nejsnáze počít záhy poté, co skončilo její měsíční krvácení, a nepochybovala, že Richard stejně jako ona chce co nejdříve počít dědice. „Přijdeš... přijdeš dnes za mnou?“

Vzhlédl k ní a jeho oči jí najednou připadly temné a neznámé, jako oči cizince. „Ne,“ odtušil, „myslím, že ne.“ A potom opět věnoval veškerou pozornost mapě.

Berengaria se cítila, jako kdyby jí vyřal políček. Bez sebe ponížením, gestem přivolala své dámy a neodvážila se vzhlednout k těm, kteří byli dost blízko, aby slyšeli Richardovu úsečnou odpověď, ze strachu, aby v jejich tvářích neuviděla lítost. Tichou výměnu názorů mezi manželi ve skutečnosti slyšel jen málokdo, ale jednu osobu rozlítla. „Jdi napřed, má milá,“ ozvala se Joanna. „Nezdržím se dlouho.“

Berengariiny dámy poslechly okamžitě. Joanniným se odejít nechtělo, protože se dobře bavily slovním šermem s Richardovými rytíři. Jakmile však uviděly třpytící se zelené oči své paní, i ony spěšně poslechly. Anna

otálela jako poslední, ale tu záhy dostrkaly k východu její nevlastní matka a paní Mariam. Joanna čekala, až budou všechny z doslechu, a zvažovala, jak dál. Mohla požádat o soukromý rozhovor s bratrem za jednou ze zástěn. Jenomže co kdyby ji odmítli?

„Morgane, udělej pro mě něco a zajisti mi pozornost.“ Udělal, co chtěla, i když si za to vysloužila zvědavý pohled. Splnil její přání do puntíku, protože udeřil do bubnu. Jakmile měla jistotu, že všichni mají oči jen pro ni, obdařila přítomné tím nejoslnivějším úsměvem. „Je mi moc líto, že vás musím obtěžovat, pánové, ale potřebuji si v soukromí pohovořit se svým panem bratrem a králem.“

Ve stanu se v tu chvíli nacházelo nejméně pět desítek rytířů a šlechticů a jen hrstku z nich tak nečekané a náhlé propuštění potěšilo. Richard zprudka zvedl hlavu a Joanně zatrnulo, že vydá protichůdný příkaz. Ať už z její tváře vyčetl cokoli, neudělal to. Jakmile se zvedl, jeho muži odešli. Došel k Joanně, shlížel na ni z výšky a očividně se hněval.

Ani v nejmenším se ho nebála. „Jak se jen opovažuješ jednat s tou sladkou dívenkou jako s jednou z táborových děvek?“ vyjela na něj, ale i přes hněv, kterým se dusila, dokázala mluvit tiše tak, aby ji slyšel jenom on.

Její útok ho zjevně zaskočil. Ještě stále však zuřil a neholdal to zastírat: „Nevím, o čem mluvíš, Joanno, ale nemám čas to zjišťovat.“

„Možná nemáš čas na mne, Richarde, ale pro svou manželku čas mít musíš. Celé dny už tě neviděla. Víš, co ji to stálo, aby za tebou přišla? A ty ji propustíš jako nějakou...“

„Kdybych na dnešní noc chtěl ženu, stačí mi jen lusknout prsty. V danou chvíli mám naléhavější záležitosti.“

„Ach, ano, jistě, to muži obvykle tvrdí. Ty, vaše záležitosti jsou o tolik důležitější než ty ženské. Vím předem, co se mi chystáš říct. Nemůžeš se věnovat manželce uprostřed války. Tak proč je tady, Richarde? Protože tys ji sem odvezl!“

Richard nebyl zvyklý, aby někdo zpochybňoval jeho rozhodnutí nebo ho volal k odpovědnosti, a vůbec se mu to nezamlouvalo. „S ohledem na okolnosti jsem neměl na vybranou.“

„Určitě měl! Z Messiny jsme odpluli o Svatém týdnu. Chceš mi snad

tvrdit, žeš s vyplutím nemohl pár dnů počkat? S Berengarií ses mohl oženit o Velikonocích a následně ji poslat zpátky do bezpečí na své državy, stejně jako mamán. Namísto toho ses rozhodl vzít ji s sebou. Pro to jsou pouze dvě možná vysvětlení: buď tě tvá žena okouzila natolik, že ses od ní nechtěl odloučit, nebo chceš mít dědice, jak nejrychleji to půjde. Myslím, že se shodneme na tom, že bláznivě zamilovaný nejsi. Takže to znamená, že chceš mít dědice co nejdřív. Je to celkem smyslu-
plné s ohledem na to, že ti Jeník nezavdal příliš mnoho důvodů mu věřit. Jenomže Berengaria nepočne bez tebe, Richarde.“

„Co je mezi mnou a mou ženou, do toho ti nic není, Joanno.“

„Ale je. To tys mě požádal, abych jí dělala společnost, Richarde, pamatuješ? Podřídila jsem se tvému přání a v uplynulých týdnech jsem ji dobře poznala. Tváří v tvář nebezpečí prokázala velkou odvahu a srdnatě mu čelila. Ani jednou si nepostěžovala. Troufám si tvrdit, že i teď si dává za vinu tvoji neotesanost...“

„To stačí.“ I když tlumil hlas, ta dvě slova vibrovala hněvem. „Vyslechl jsem tě, ale na další hlouposti nemám čas. Přestaň strkat nos, kam nemáš, Joanno. Je to jasné?“

Chvilí se měřili vyzývavými pohledy, až nakonec ona sklopila zrak a poklesla v kolenou v posměšné pokloně. „Jistě, můj králi, rozumím. Mám tedy tvé svolení odejít?“ Netrpělivým gestem ji propustil. Připadalo jí, že stejně odhání dotěrnou mouchu. S hrdě vztyčenou hlavou odkráčela ze stanu a ani jednou se neohlédla.

Ženy sice odešly, ale její družina zůstala, aby ji doprovodila zpátky do jejího stanu. Zdržel se i Morgan, ale stačil mu letmý pohled na ni, aby pochopil, že není moudré pokoušet se o jakýkoli rozhovor, a tak moudře mlčel.

Joanna dál v nitru zuřila. Bylo to tak nespravedlivé. Proč mají muži tolik moci a žena tak málo, pokud jde o záležitosti těla? Ať už církve hlásá o manželských povinnostech cokoli, jde o jho, které musí žena nést, o čemž se Berengaria právě přesvědčila. S každým dalším měsícem si budou všichni víc a víc všímat, jestli se jí kulatí pas, a brzy si začnou za jejími zády šeptat slůvko, jehož se každá královna děsí – neplodná.

Joanna věděla, že její matka musela snášet tato ponižující obvinění po většinu manželství s francouzským králem, i když Eleonora sama se tehdy bránila, že nelze sklízet bez osetí. Joanna věděla i to, že většina jejích sicilských poddaných jí dávala za vinu, že nedala Williamovi syna a dědice. Přemýšlela o tom, jak to asi měla zařídit: najmout a zaplatit muže, kteří ho nahradili, když trávil noci v *harímu*? Berengaria přinejmenším zůstávala ušetřena alespoň tohoto ponižení. Zanedbával ji kvůli svaté válce, ne kvůli svůdným saracénským otrokyním.

Joanna se zastavila tak nečekaně, že do ní Morgan vrazil, a zavrávala. Okamžitě se omluvil, ale vůbec ho nevnímala. Dobrý Bože. Hněvá se na bratra kvůli manželovi? Ano, Richard se k Berengarii nechoval právě zdvořile a ublížil jí, ať už neúmyslně nebo záměrně. Jenomže může jeho hrubost vyvolat její hněv? Jakmile si tu otázku položila, dokázala si na ni odpovědět. Nejednala přiměřeně, přehnala to, její hněv přizpůsobily vzpomínky na ponižení mladé dívky kdysi dávno. Údiv, lítost, hněv a stud, které povinnost velela pohřbívat tak hluboko, že vypluly na povrch až po Williamově smrti.

Prázdný, nepřítomný pohled v očích a nehybnost Morgana zaskočily. Moudře mlčel a čekal, co bude dál. Jeho příkladu následovali i ostatní rytíři. Joanna je v tu chvíli nevnímala. Otočila se na patě a zamířila zpátky do bratrova stanu. Ulevilo se jí, když zjistila, že Richard je stále sám, i když ji trochu překvapilo, že nezavolal svoje muže zpátky poté, co odešla.

Opíral se o polštáře, oči zavřené. V tu chvíli si poprvé uvědomila, jak unaveně a vyčerpaně vypadá, což jen posílilo její výčitky svědomí. S takovým břemenem, jež musí nést, jistě nemusí vést válku s přízraky z její minulosti.

„Richarde,“ začala. Naráz otevřel oči a při pohledu na ni se jeho ústa stáhla do úzké čáry. Dřív, než jí stačil přikázat, aby odešla, vyhrkla: „Přišla jsem se udobřit. Pořád jsem přesvědčená, žeš udělal chybu, ale *já* udělala mnohem větší. Opravdu jsem se pletla do věcí, které mi nepřísluší, a omlouvám se za to.“

Napůl čekala, že bude následovat příval výčitek a obvinění, protože věděla, že mu pro ně zavdala víc než dobrý důvod. Mohl také odpovědět žertem, předstírat úžas a tvrdit, že v tomto poniženém a pokorném

stvoření nepoznává svou svéhlavou a prostořekou sestru. K jejímu velkému úžasu však pouze přikývl a přijal její omluvu s odevzdaným pokrčením ramen. Nechtěla se mu svěřovat, nechtěla mu říkat o Williamových saracénských otrokyních. Jenomže když to jinak nepůjde, když bude muset, byla rozhodnutá to udělat. Posadila se vedle něj. „Mrzí mě to, Richarde. Omlouvám se. Pořád se na mě zlobíš?“

„Nezlobím,“ povzdechl si nakonec. „Koneckonců jsi dcera své matky.“

Při náznaku úsměvu jí spadl kámen ze srdce a také se usmála. „Padnu před tebou na kolena, když ti to udělá radost,“ nabídla se a naklonila se, aby ho políbila na tvář. Vzápětí sebou cukla a vytřeštila oči. „Richarde, vždyť celý hoříš!“ Nevšímala si jeho marných pokusů jí v tom zabránit a položila mu dlaň na čelo. Jeho kůže pálila a byla suchá. Dívala se mu do očí dost zblízka, aby zachytila jejich skelný, horečnatý lesk. „Jak dlouho už jsi nemocný? Nemáš žízeň? Můžeš jíst?“

„V posledních pár dnech vůbec nemám chuť k jídlu,“ přiznal, „a také špatně spím. Prostě mám jen horečku, Joanno. To má každý druhý.“

Jenomže to už stála na nohou. Pokusil se ji chytit za kotník, ale nepodařilo se mu to. Zmohl se jen na protest: „Žádného doktora nepotřebuju!“

„Ale ano, potřebuješ!“ Rázně odhrnula stanovou chlopeň a mluvila s někým, koho neviděl, jemuž přikázala, aby ihned přivedl králova lékaře, mistra Ralpha Besace. V bezmocném hněvu vši silou praštil pěstmi do polštářů, protože věděl, co bude následovat: doktor do něj bude dloubat, rýpat a pustí mu žilou, aby výsledky toho, co zjistí, probral s kolegy, Berengarií, Joannou a všemi jeho přáteli, z nichž nikdo poté nezamhouří oka a všichni budou trnout dnem i nocí a zmrtví hrůzou, kdykoli si kýchne.

„Zpropadená ženská, aby...“ zarazil se, jakmile se otočila a uviděl hloubku strachu, který se jí zrcadlil ve tváři. „Nemusíš kolem toho dělat takový povyk,“ opravil se mnohem vlídnějším tónem. „Bůh mne jistě nedovedl až k Akkonu, aby mne před jeho hradbami nechal umřít na horečku.“

Okamžitě mu dala za pravdu. Jistě, jistě, horečka je běžná věc, kdekdo ji má každou chvíli. *Jenomže tady jsme v Zámorí. A v Zámorí je horečka většinou smrtelná. V Zámorí muži umírají děsivě rychle, a to i králové.*

KAPITOLA 2

ČERVEN 1191
Obležení u Akkonu

Francouzský král se ukryl před spalujícím sluncem pod *cercleiou*, jež obvykle chránila kušovníky ostřelující obránce na hradbách. Až do příjezdu k Akkonu Filip nikdy z kuše nevystřelil, protože taková zbraň do ruky urozeného muže nepatřila. K nemalému překvapení zjistil, že v Zámorí je všechno jinak a navíc se kuše snadno ovládá, a tak se nechal do střeleckého umění zasvětit Jacquesem d'Avesnes, vlámským pánem, který si při dobývání Akkonu získal skvělou pověst. Jakmile se nad hradbami objevila hlava Saracéna, který se chystal na obléhatele zakřičet urážky a posměšky, Filip a pan des Barres zvedli kuše a vystřelili. Muž zmizel a Guillaume s úsměvem oznámil svému králi: „Zasáhl, pane.“

„Mohl se taky jen skrčit zpátky,“ upozornil ho Filip ve vzácném pokusu o žert. Vlastně od chvíle, kdy se dozvěděl, že Richarda schvátila horečka, byl v dobré náladě. Navíc toho rána se zbavil další pomyslné osiny, protože Konrád sršící hněvem po vyhocené hádce s Guyovým bratrem, Joffroiem de Lusignan, odjel zpátky do Týru. Filip sklouzl pohledem k Mathieuovi de Montmorency a velkoryse mu nabídl: „Další rána je tvoje, Mathieu.“ Jacques učil střílet i mladíka a povzbudivě přikývl, když se Mathieu plný nervozity chopil zbraně, kladkou natáhl konopnou tětivu zpátky a zahákl ji za západku a založil šipku. Jenomže když ji vypustil, jeho cíl už byl ten tam a šipka vystřelila k nebi. Vévoda burgundský a hrabě z Dreux si zahanbeného mladíka dobírali s tím, že jejich nepřáteli jsou Saracéni a na ty se střílí, ne na poletující ptáky. Mat-

hieu se k jejich veselí připojil, Jacques ho chlácholivě poplácal po zádech a uklidňoval ho s tím, že potřebuje jen trochu víc cviku.

Filip už je nevnímal a při pohledu na přicházejícího hraběte ze St. Pol se zamračil. Neměl sice žádný důvod mu nevěřit, ale i tak v něm budil podezření kvůli příbuzenských vazbám, jelikož jeho manželka byla sestra Baudouina z Hainautu. A Filipovi dělal Baudouin v posledních dnech víc starostí než Saladin, protože vznesl nárok na Artrois, zatímco on trčel v pekle v Zámorí. Jistě bude velmi obtížné prosadit nárok francouzské koruny, až se vrátí.

Hraběte doprovázeli Filipův maršal Aubrey Clement a Leopold von Babenberg, vévoda rakouský. Pod *cercleiou* nebylo dost místa, přesto Leopold pozdravil francouzského krále povinnou poklonou, protože za všech okolností lpěl na protokolu. Na svátek narození Jana Křtitele nastalo tříhodinové zatmění slunce a vévoda chtěl znát králův názor na ně. Jednalo se o zlé, nebo o dobré znamení? Filip o zatmění nevěděl a ani ho nezajímalo, ale potěšilo ho, že s ním Leopold nechce probírat Richardovu nemoc, protože v celém ležení se o ničem jiném nemluvalo. Zdvořile obrátil otázku a zeptal se, co o tom soudí vévoda. A vévoda rakouský ihned zabředl do nadšeného výkladu nebeských úkazů a jejich významu coby projevů Boží vůle. Filip ho poslouchal jen napůl ucha a nespouštěl pohled z hradeb pro případ, že by nad ně vykoukla nějaká další saracénská hlava.

„Můj pane!“ zakřičel králův bratranec, biskup z Beauvais. Blížil se k nim ráznými kroky a očividně spěchal, takže nebylo pochyb, že přináší důležité zprávy. Usmíval se od ucha k uchu, takže Filip nepochyboval, že to budou dobré zprávy. Sehnul se pod ochranným mřížovím a klesl do podřepu vedle francouzského krále. „Už jsi to slyšel? Richardovi doktoři jsou přesvědčeni, že trpí arnaldí!“

Většina z těch, kteří tu novinu uslyšeli, nevěřicně zamručela. Jacques d'Avesnes, hrabě ze St. Pol, rakouský vévoda, Aubrey Clement a Mathieu vzápětí vyrazili do tábora, aby zjistili podrobnosti. Filip osaměl s Beauvaisem a jeho bratrem, hrabětem z Dreux, vévodou burgundským a Guillaumem des Barres. Beauvais odhákl vinný měch z opasku, zhluboka se napil a zašklebil se, protože zředěné víno bylo skoro horké.

„Podle mě je zbytečné dělat si naděje,“ protáhl, „že by se Richardův záchvat arnaldie ukázal být smrtelný.“

Jeho bratr a Hugh se rozesmáli a Filip si dopřál alespoň pousmání – dokud nezaznamenal zděšený výraz ve tváři pana des Barres. Francouzského krále zaplavila směs údivu a podráždění. Proč by ze všech lidí na světě mělo právě Guillaumovi na Richardovi záležet? Později, při návratu do svého stanu, panu des Barres pokynul, aby se k němu připojil, protože se ho na to hodlal zeptat. „Biskupův žert tě nepobavil. Myslel jsem si, že ty budeš poslední, kdo by Richarda bránil potom, jak hanebně se k tobě zachoval v Messině.“

Guillauma ta otázka překvapila. „Opravdu by mě velice zarmoutilo, kdyby anglický král zemřel, můj pane, protože podle mne bychom spolu s ním ztratili i naději, že porazíme Saladina. Osvobození Svaté země je mnohem důležitější než jakákoli zlá krev mezi mnou a Richardem.“

„Jsi mnohem velkorysejší, než by byl na tvém místě on,“ odpověděl Filip po krátké odmlce. Guillauma des Barres měl upřímně rád, ale nedokázal pochopit jeho ochotu odpustit tak nespravedlivé jednání a veřejné ponížení. Zaclonil si oči před palčivým poledním sluncem a podíval se na nebe, které mělo barvu vybělených kostí, a nikde nezahlédl sebemenší náznak mráčku. Nastalo období sucha a pršet nebude celé měsíce. Jak tam stál uprostřed křížáckého ležení, konečně přiznal sám sobě, že mu na jeho říši záleží mnohem víc, než kdy bude na Svaté zemi. A proč by ne? Zámorí chrání Všemohoucí, ale Francie musí spoléhat jen na Filipa Kapeta, na krále, který je daleko a má jen slabého, malého syna jako dědice. Jakmile si to přiznal, zaplavila ho úleva. A po ní následoval pocit osamění, protože dobře věděl, že jeho postoj nikdo nepochopí, dokonce ani jeho neomalený bratránek Beauvais. Jediný člověk, který by ho mohl pochopit, hnil v hrobce v opatství Fontevrault.

HENRI SI RAZIL CESTU k Richardovu stanu a musel odpovídat na četné dotazy znepokojených mužů, kteří chtěli vědět, jak se Richardovi daří. Na všechny otázky odpovídal stejně a tak, aby navodil dojem, že králova nemoc není nic vážného. Pohled na rytíře a vojáky střežící Richardův

stan ho vůbec nepřekvapil. Ještě než vešel dovnitř, pozdravil se s bratry Préauxovými, Guilhemem a Pierrem. Jakmile i od nich zazněla ona nevyhnutelná otázka, usmál se, jak nejpřesvědčivěji dokázal.

„Jistě ani jednoho z vás nepřekvapí, že je král zcela jistě ten nejhorší pacient pod sluncem. Vzteká se a brblá, že musí ležet, a dokonce už se naučil klít i arabsky, takže jeho výlevy hněvu jsou ještě barvitější než kdy dřív.“ Zazubili se. „A velice mu zvedlo náladu, když se dozvěděl, že arnaldie schválila i francouzského krále.“

Přesně jak očekával, jeho poznámka vyvolala smích. Prosmekl se kolem obou bratrů do stanu a unaveně si pomyslel, že pokud je lež hřích, tak skončí s pokáním nejdřív na svátek svatého Martina. I když skutečně věřil, že Richarda zvěsti o Filipově chorobě pobaví, protože francouzský král se také radostí z jeho utrpení netajil. Na každého jednou dojde. Jenomže Richard jen cosi zavrčel a otočil se k němu zády. Nedostatek zájmu Henrimu dělal starost. Richard mu připadal stále lhostejnější. Výbuchy hněvu, kterými se snažil uklidnit bratry Préauxovy, bývaly časté jen v počátcích strýcovy nemoci. Teď už se víc než den vůči ničemu nezpěčoval a Henri rozhodně nebyl jediný, kdo si z hloubi duše přál, aby byl Richard opět takový, jakého ho znali: jízlivý, popudlivý, plný humoru a sebedůvěry. Zdálo se, že si nějaký cizinec přisvojil Richardovo tělo: mlčenlivý, bez zájmu o cokoli a – Henriho by nikdy nenapadlo, že by něco takového mohl říct o svém strýci – zranitelný.

Jakmile vešel, André de Chauvigny si ho vzal stranou. „Dorazil posel od Saladinova bratra. Doslechl se, že Frankové nejsou právě nadšeni jejich chystaným setkáním, protože údajně ohrožuje křesťanskou víru, a chce vědět, jestli Richard kvůli tomu nezměnil názor.“

Henri přikývl. Saladin se sice odmítl s Richardem setkat, ale byl ochoten na schůzku poslat namísto sebe bratra. „Tak to Richarda ani trochu nepotěší. Jako kdyby někdy dal na to, co si myslí ostatní.“

„Nadiktoval odpověď, kterou za úsvitu posel odveze. Vzkazuje, že odklad je daný jeho nemocí a ničím jiným. Jenomže to přijal až příliš klidně, Henri. Měl zuřit při pouhém náznaku, že by se mohl podřídil názorům francouzského krále.“

„Arnaldie člověka vysaje, André. Pamatuji se, že jsem si připadal slabý jako dítě. Jakmile mi klesla horečka, rychle se mi síly vrátily, a jsem si jistý, že to tak bude i u Richarda. Snědl něco od chvíle, co jsem ho ráno opustil?“

„Skoro nic,“ přiznal André. „Jeho královna se ho snažila přemluvit, aby spolknul alespoň trochu kuřete vařeného v bílém víně, protože to prý pomáhá uzdravení, ale nemá žádnou chuť k jídlu. Doktor mu teď někdy bude znovu pouštět žilou. Doktoři se celý den dohadují, která denní doba je pro to nejlepší. Zjevně to závisí na nátuře a oni se nedokáží shodnout, jestli je král sangvinik nebo cholerik. Pokud je sangvinik, tak je podle nich nejlepší čas na pouštění žilou za úsvitu, a pokud je cholerik, tak v poledne. Richard jim nakonec přikázal, ať mu pustí žilou hned, což nejspíš dokazuje, že je cholerik,“ doplnil André se smutným pousmáním.

Královský stan patřil k největším v ležení a údajně dokázal pojmut až sto lidí, ale teď v něm skoro nebylo k hnutí, protože ho zaplnili rytíři Richardovy družiny, dámy jeho sestry a manželky, biskupové a urození páni jako Jacques d'Avesnes, hrabě z Leicesteru a žalem zkroušený Jaufre z Perche.

Všichni věděli, že André a Henri patří k Richardovým důvěrníkům, a tak jim ustupovali z cesty a umožnili jim dostat se až k zástěně, za níž se nacházelo královo lůžko.

Richard seděl vypodložený polštáři, zatímco jeho sestra a manželka pozorně sledovaly, jak mu doktor otevírá žílu u lokte. Doktor, zneklidněný jejich dohledem, mluvil až příliš a o překot vysvětloval, že otevření žíly v daném místě pomůže odvést jedovaté šťávy z králových jater, a znovu zopakoval i to, co všichni věděli, a to že dobré zdraví závisí na vyváženém poměru čtyř tělesných šťáv – krve, hlenu, bílé a černé žluči –, přičemž pokud se v těle nahromadí příliš krve, je to jedna z příčin nemoci. Richard měl oči zavřené, ale víčka se zachvěla, když se k němu Berengarie sklonila, aby mu pošeptala, že přišel jeho synovec.

„Henri,“ zašeptal tak tiše, že se mladší muž musel sklonit, aby ho slyšel. „Vezmi Joannu a Berengarii s sebou, aby s tebou pojedly. Celý den nic...“

Obě ženy se ihned vzepřely, ale Henri se snadno nevzdával. „Nejspíš

to ode mne není příliš rytířské, ale obě vypadáte mnohem hůř než král, přičemž on je tu jediný nemocný. Obě se nade vši pochybnost musíte pořádně vyspat, ale pár hodin v mé okouzující společnosti také jistě udělá své,“ přesvědčoval je a přemlouval tak dlouho, dokud se byt nerady nepodvolily.

Mistr Raph Besace, vrchní Richardův lékař, který po celou dobu pouštění žilou držel prsty na pacientově zápěstí, pokynul druhému doktorovi, aby žílu zavřel, protože pulz nemocného začal příliš rychle klesat. Henri využil té příležitosti, aby obě ženy odvedl od lůžka, na chladivý noční vzduch. Věděl, že se přestěhovaly do králova stanu, nechaly si donést provizorní lůžka za zástěny a dnem i nocí se střídaly u Richarda. Nepochyboval, že v posledních dnech nejspíš ani jedna nespala víc než několik hodin. Snažil se je cestou do svého stanu přesvědčit, že Richardovi příliš nepomohou, pokud také onemocní, a proto si musejí v první řadě odpočinout. Nečekal, že by ho poslechly, a také to neudělaly.

Henri jedl mnohem lépe než ostatní křižáci, a to díky příteli Balianovi, který mu zajistil kuchaře, jenž se vyznal v saracénském koření a jídlech. Joanně s Berengarií přinesl jehněčí nazývané *sikbádž*, pečené hřebenatky a plněné datle, ale ony si stěží d'obly, protože namísto jídla vyslyšaly Henriho ohledně jeho zkušenosti s prodělanou arnaldií. Ve snaze snížit Richardovi horečku mu doktoři podávali víno s orsejem a bazalkou, a když to nepomáhalo, nasadili šachor a čemeřici. Léčili i Henriho stejně?

Henri vydoloval z paměti, že jemu podávali šťávu z rozdrceného orlíčku vymačkanou přes tenké plátno a myrhu v teplém víně; obě ženy si umínily, že se o tom co nejdříve zmíní Richardovým doktorům. Anglického krále zatím jen omývali houbami máčenými v chladné vodě, samozřejmě mu pouštěli žílu, a to i když jeden z nich byl proti a tvrdil, že je to po pětadvacátém dni v měsíci nebezpečné. A teď byly zoufalé, protože nevěděly, který z doktorů má pravdu.

Henri dělal, co mohl, aby je uchlácholil, vysvětloval jim, že mnozí se stejně jako on z arnaldie zcela zotavili, a navrhl, aby se modlily ke svatému Blažejovi, patronovi pro uzdravení nemocí krku a plic, protože Richard měl krk v jednom ohni a bolestivé vřídky v ústech mu působily

značnou bolest. Když se dámy zvedaly k odchodu, spěšně prohrabal všechny své truhlice, dokud nenašel svůj oblíbený jantarový prsten, protože jantar zahání horečku, a poté se s nimi vrátil do královského stanu.

Po příchodu je hned vyděsilo, že biskup ze Salisbury dal Richardovi rozhrěšení, ale André je spěšně ujistil, že jde jen o rozumné opatření, nikoli o známku, že by se Richardův stav zhoršil. A navíc, muži se vždy před rozhodující bitvou chodí vyzpovídat. Jakmile Joanna zmizela za zástěnou, aby si ukradla několik vzácných hodin spánku, Berengaria si přitáhla stoličku k manželovu lůžku. Noci jí připadaly zvláště klidné od chvíle, kdy jejího chotě schvátila horečka. Sice stále slyšela dunění kamenů vrhaných na městské hradby, ale jinak se zdálo, že ležení opanoval podivný klid. Richard se nijak nedivil, když mu navlékla na prst Henriho jantarový prsten. Přinesla mu horký odvar z listů šalvěje a vysvětlila mu, že to mu uleví od vřidků v ústech. Poslušně pil, zatímco mu přidržovala pohár u rozpraskaných rtů.

Jeho nenadálá povolnost ji vystrašila; raději by dala přednost dřívějším výbuchům hněvu, i když ji děsily. Hodiny mýjely, vyměňovala mu obklady na čele a dávala mu pít víno s nejnovějšími léky, natírala rozpraskanou kůži mastmi a mrkáním potlačovala slzy, když jí za její péči mlčky poděkoval mdlým úsměvem. Cítila se naprosto vyčerpaná, když ji Joanna přišla vystřídat, a padla na lůžko plně oblečená, aby vzápětí usnula.

Probuzení z neklidných snů do pochmurné skutečnosti přišlo tak náhle, že sebou trhla a v prvním okamžiku nechápala, proč se nad ní Joanna sklání. „Mám už jít?“ zeptala se a potlačila zívnutí. Ale potom si všimla slz, které se Joanně třeptily v očích.

Z KRONIKY BAHÁ'UDDÍNA IBN ŠADDÁDA, rádce Saláhuddínova a očí-tého svědka obléhání Akkonu: „Frankové v té době věnovali mnohem více pozornosti stále větší závažnosti nemoci anglického krále, jež je zaměstnávala natolik, že dokonce na čas přerušili útok na město.“

RICHARD BYL VÁŽNĚ NEMOCNÝ. Vnímal jen nesnesitelné, spalující horko, jeho tělo žhnulo horečkou, která s každým dnem rostla. Horeč-

naté sny ho vtahovaly do děsivého světa halucinací a démonických vidin, jimiž probleskovaly vířící a žhavé barvy krve a plamenů. V deliriu ho pronásledovali mrtví, otec a bratři, čas mu připadal podivně roztržštěný. Nejprve byl dospělý, a potom znovu chlapec, jenž volá matku, která mu vždy byla oporou a kterou zavřeli kdesi daleko v podzemním žaláři, takže nemohla vyslyšet jeho volání o pomoc. Propadal se do tmy, připadal si nesmírně unavený, tak unavený, že najednou bylo snazší přestat bojovat a odejít. Nechtělo se mu vydat se k vzdálenému, matnému světlu, které blikalo kdesi v dálce a slibovalo mu návrat domů.

Když otevřel oči, okolní jas ho málem oslepil. Díval se na svět skrz řasy a uviděl ženskou tvář zmáčenou slzami. Snažil se vzpomenout si, proč má v hlavě takový zmatek. Připadala mu povědomá, ale trvalo mu víc než jeden úder srdce, aby si uvědomil, že se dívá na svou ženu. Vyslovil její jméno a samotného ho vyděsilo, jak slabě zní jeho hlas. Dobrý Bože, jak dlouho vlastně stonal?

„Probral ses!“ Berengariin úsměv připomínal východ slunce. Přejela mu konečky prstů po čele a něžně ho pohládila po tváři nad vousy. „Bla-hoslavená Panno, horečka je pryč. Richarde, uzdravíš se.“

„Samozřejmě že se...“ Chtěl se ještě zeptat, kdo si o tom dovolil pochybovat, ale krk měl tak vyprahlý, že jen vděčně přijal pohár, který mu podala, když se dovtípila, co potřebuje. Víno bylo teplé a mělo pachutí léčivých bylin, ale Richardovi i tak připadalo lahodné. Podal jí pohár zpátky a zkoumavě se jí zadíval do tváře. „Bylas tu celou tu dobu, Berenguelo?“ Když přikývla, usmál se. „Myslel jsem si to, cítil jsem tě u sebe...“

Berengarie zavřela oči a připadalo jí to jako požehnání, zaplavil ji nepopsatelný pocit štěstí. „Richarde, musíme poděkovat Všemohou-címu, protože k nám byl tak milostivý. Co kdybychom založili nový kos-tel, jakmile Akkon dobudeš?“

„Silně pochybuji, že by mi Filip chtěl Akkon postoupit, holubičko. Jak je mu? Nezdálo se mi to? Také ho schvátila horečka?“

„Ne, nezdálo, skutečně ho schvátila arnaldie, ale ne tak silně jako tebe. Už se uzdravuje. On... Richarde, ne!“

Richard už v tu chvíli věděl, že není schopen vstát, hlava se mu točila a údy ho neposlouchaly. Otřesený takovou zradou vlastního těla dovolil Berengarii, aby ho uložila zpátky do polštářů. Zrovna usínal, když ho znovu probral křik. Henri s Andrém stáli nad ním a smáli se jako po minutí.

„Zdálo se nám, že jsme zaslechli tvůj hlas.“

Berengarii trochu zahryzalo svědomí. Zaplavila ji taková radost a štěstí, že nemyslela na nikoho jiného a snažila se jim to vysvětlit. Neposlouchali ji. Přitáhli si stoličky k Richardovu lůžku a chtěli vědět, jestli už se mu ulevilo a je připravený si vyslechnout, co všechno se za uplynulý týden stalo. Richarda zaskočilo, že ztratil týden života, ale nemohl se dočkat, až se dozví, o co přišel, a oni zase, až mu to poví.

Jejich sapéři se dokázali podkopat pod Prokletou věž a francouzské oddíly strhly část přilehlé obranné zdi, ale do města se stále dostat nedokázali. Velitel posádky vyšel ven s praporem příměří, aby vyjednával o podmínkách kapitulace, ale Filip s ním jednal tak neuctivě, že se vrátil do Akkonu plný hněvu a odhodlaný bojovat na život a na smrt. Včera Filip přikázal svým lidem znovu zaútočit, což skončilo nezdarem a odražením stejně jako všechny předchozí francouzské pokusy město dobýt. Konrád se vrátil z Týru, nepochybně proto, že se k němu donesly zvěsti o tom, že Filip i Richard stůňou. Hrstka Filipových sapérů se prokopala do tunelu, který hloubili Saracéni. Obě strany se stáhly v mlčenlivé shodě, protože nikdo s kouskem rozumu nechce bojovat pod zemí jako liška uvězněná v noře. Podařilo se jim však osvobodit několik křesťanských zajatců, kteří byli přinuceni tunel kopat.

Richarda to pobavilo a nahlas se rozesmál. Berengaria cítila, jak ji pod víčky pálí slzy, protože ještě před chvílí pochybovala, že jeho smích ještě někdy uslyší. Mezitím už se kolem lůžka shlukli i doktoři a jen zářili, jako kdyby Richardovo uzdravení bylo jejich dílo a ne dílo Boží. Berengaria si se zděšením uvědomila, že Joanna ještě nic neví, a tak rychle poslala rytíře se zprávou. Jedna z Joanniných dam, její milovaná Beatrix, smrtelně onemocněla, a Joanna střídavě trávila čas u jejího a bratrova lůžka. Jakmile vysvětlila rytíři vše podstatné, Berengaria spěchala zpátky

k manželovi. Neuniklo jí, že Richard její nepřítomnost vůbec nezaznamenal. Seděl podložený polštáři na lůžku, pohublý a bledý, ale oči mu jen hrály a zasypával Andrého s Henrim otázkami ohledně obléhání. Chtěl vědět, jestli už se brzy podaří strhnout Prokletou věž, jestli dorazily nějaké zprávy od Saladinova bratra, jestli Francouzi utrpěli velké ztráty při posledním zpackaném útoku.

Berengaria ho chvíli pozorovala a potom se stáhla do ústraní. Cestou za zástěnu upoutala pozornost jednoho z doktorů a pokynula mu, aby přistoupil k ní. „Pokud by se po mně král sháněl,“ pošeptala mu, „pověz mu, že jsem šla požádat biskupa ze Salisbury, aby na počest dnešního zázraku dal dnes večer sloužit mši.“

JAKMILE BERENGARIA VEŠLA do Joannina stanu, přivítalo ji tolik usměvavých tváří, že okamžitě pochopila, že Beatrix už je z nejhoršího venku. Pohled na starší ženu, která podle všeho poprvé v uplynulém týdnu pokojně spala, její první dojem potvrdil. Joanna vypadala vyčerpaná, ale šťastná, když vstala, aby švagrovou objala. „Bůh je k nám vskutku miloslivý,“ zamumlala, „ušetřil Richarda a teď i Beatrix.“

Cestou k Richardovu stanu se Joanna svěřila, že za nejpádňější důkaz zlepšujícího se stavu paní Beatrix považuje její obavy ze ztráty nehtů a z vypadaných vlasů. „Ujistila jsem ji, že o vlasy se bát nemusí, protože podle toho, co říkal Henri, vypadají až několik týdnů po záchvatu arnaldie. Dělá to starost i Richardovi? Vždyť víš, jak je marnivý,“ podotkla s vlídným úsměvem. „Moc dobře ví, jakou výhodu mu dává to, že vypadá jako král z písní minstrelů.“

„Myslím, že nemá v hlavě nic než obléhání,“ opáčila Berengaria upřímně. „Je neobyčejně umíněný a teď, když se mu konečně ulevilo, chce se osobně zapojit do bojů. Doufám, že mi ho na dnešní odpoledne pomůžes zaměstnat.“

„Právě proto jsem s sebou vzala tohle,“ ujistila ji Joanna a ukázala jí bohatě zdobenou knihu vázanou v červené kůži. „Chrétien de Troyesův *Yvain neboli Rytíř se lvem*. Jakmile začne mít Richard nutkání vstát, budu trvat na tom, že mu to musím přečíst.“ Úkosem pohlédla na

Berengarii a v duchu si povzddechla. Novomanželka přece musí být schopná udržet mužovu pozornost a zabavit ho i bez pomoci jeho sestry. Nehodili se k sobě. Její bratr a jeho španělská nevěsta jí připadali jako jestřáb sezdaný s holubicí. Pokud mu dokáže dát potomky, nezáleželo na tom. Většina manželek najde radost a štěstí v dětech, ne v soužití s manželem. Kousla se do rtu, když si vzpomněla na malý hrob v monrealské katedrále, a silou vůle ze sebe setřásla smutek a začala Berengarii povídat o svých dvou sicilských služebnících, kteří se už dvě neděle postrádali. Podle všeho se objevili v Saladinově ležení. „Alespoň podle toho, co se Henri doslechl. Mám za to, že jejich přestoupení na křesťanskou víru jim nešlo od srdce, i když právě tomu jsem měla věřit,“ posteskla si.

Mezitím došly k Richardovu stanu. Jejich rytíři se zaradovali, jakmile jim sdělily, že jejich služby už toho odpoledne nebudou potřebovat, protože Prokletá věž se údajně měla každým okamžikem zřítit. Zatímco spěchali pryč, Berengaria s Joannou vešly do stanu a hned za vchodem je údiv zarazil na místě. Až na hrstku mužů klímajících v červencovém horku tam nikdo nebyl. A protože samota a soukromí nejsou výsadami králů, vyměnily si překvapené pohledy. Proč by nechali Richarda samotného? Vedeny touž předtuchou si pospíšily za zástěnou, kde našly jen zvalené a prázdné lůžko.

„Mé paní?“ Zprudka se otočily, když je oslovil jeden z rytířů. Ospale si mnul oči. „Mohu vám být nějak nápomocen?“

„Kde je můj pan manžel a král?“

„V noci naši sapéři strhli další kus hradeb přiléhajících k Prokleté věži a král chtěl být u toho, až dojde k průlomu,“ opáčil tak klidně, že by jim obě byly nejraději zatráslý. „Doktoři nesouhlasili, ale král trval na svém a nechal se tam odnést v hedvábných nosítkách, aby se osobně mohl ujmout velení.“

RICHARDOVU *CERCLEIU* POSTAVILI u obranného příkopu. Křižáci se už týdny lopotili, aby ho zasypali, a v ležení se stále mluvilo o hrdinné oběti manželky jednoho z velitelů. Pomáhala zavázet příkop kameny, když ji zasáhl saracénský šíp. Zemřela manželovi v náručí a zapřísahala ho, aby

její tělo hodili do příkopu, a tak svou smrtí přispěla k vítězství ve svaté válce. Úkolem toho dne však bylo odklidit suť ze zborčené části zdi. Byl to velmi nebezpečný úkol, protože ti, již se ho ujali, zůstali vystaveni šípům a šipkám nepřátel na hradbách, ale ani tak o dobrovolníky nebyla nouze. Kličkovali k příkopu se štíty zvednutými nad hlavami, aby se chránili před deštěm šípů a oštěpů, jež na ně pršely shora.

Richardovi střelci jim poskytovali největší možnou ochranu. Každému stál po boku pomocník, který mu ihned po výstřelu podal nabitou kuši a převzal prázdnou, takže mohli střílet skoro nepřetržitě. Střílel i Richard. Když jedna z jeho šipek našla svůj cíl, Saracéna, který se neopatrně vyklonil, aby měl lepší mušku, vítězoslavně se zasmál a ulevilo se mu, že ho vleklá choroba nepřipravila o válečnické umění. Jeho muži to viděli a zubili se, protože králova přítomnost v první linii všem nemálo pozvedla morálku. Vojáci Richarda milovali, neboť byl kdykoli ochoten dávat v sázku svůj život spolu s nimi, a obdivovali ho tím víc, že se musel nechat přinést v nosítkách, protože se stále neudržel na nohou.

Henri mu podal nabitou kuši. „Ten dlouhán v zeleném turbanu.“

„Copak... neschvaluješ jeho vkus?“ zeptal se Richard a tázavě se na synovce zadíval, když sahal po zbrani.

„Ten ďáblův spratek má na sobě zbroj Aubreyho Clementa.“

Richard sklouzl pohledem ze zachmuřené Henriho tváře k hradbám. Už o Aubreyho smrti věděl. Nešťastník padl při francouzském útoku před třemi dny. Maršal byl první na hradbách, a když ho další rytíři následovali, polámal se jim žebřík a zřítili se do příkopu. Aubrey se ocitl v pasti a bojoval jako lev, dokud ho nezdolala početní přesila nepřátel. Jeho přátelé mu neměli jak pomoci, mohli se jen bezmocně dívat, jak ho Saracéni několikrát probodli.

„Víš to jistě, Henri?“

„Naprosto jistě. Vždyť má na sobě i Aubreyho plášť. Ty tmavé skvrny jsou od jeho krve. Ten dobytek nás už takhle dráždí dva dny. Vyzývá nás, abychom Aubreyho pomstili. Nejspíš má z pekla štěstí, protože žádná z našich šipek ho zatím ani neškrábla.“

Richard znovu obrátil pozornost k hradbám a zaklel, protože Saracén

ve zbroji zabitého maršala mezitím zmizel. „Pochopil jsem,“ odpověděl a gestem ukázal na nedaleko ležící měch.

André se pro něj shýbl a hodil jej králi. Richard byl tak bledý, že André hned věděl, že by pro něho bylo nejlepší, kdyby se neprodleně vrátil na lůžko. Jenomže André s jistotou věděl i to, že nemá sebemenší smysl se Richarda pokoušet přesvědčit. Namísto toho sáhl po kuši a začal opět střílet.

Všichni se koupali ve vlastním potu, protože všechno kolem nich sálalo žárem spolu s tím, jak slunce stoupalo po obloze. Muži se přesto dál vrhali do nebezpečí u hradeb a mnozí další vybíhali, aby se pokusili zraněné odtáhnout do bezpečí. Mrtví museli počkat, až padne tma. Krátce před polednem všechny překvapil příchod Konráda z Montferratu.

„Můj pane,“ pozdravil žoviálně Richarda, „doslechl jsem se, že jsi tady, tak jsem se o tom přišel přesvědčit na vlastní oči.“ Pohodlně se uvelebil vedle Richarda a zamumlal: „Snažíš se, aby Filip vypadal jako slaboch, protože zůstal ležet?“

Richard ho probodl pohledem, ale Konrád už ho nevnímal, protože veškerou jeho pozornost zaujala Prokletá věž a horečnatý rumraj v průlomu. „Bože můj, jen se podívej na ty zatracené blázný! Jindy bychom jen stěží našli někoho, kdo by se dobrovolně přihlásil jít na smrt. Jak jsi to dokázal?“ Pátavě se zadíval Richardovi do tváře a v jeho pohledu se mísily závist a obdiv. „Váhali, i když jsme jim to přikázali.“

„Nic jsem jim nepřikazoval. Nabídl jsem jen dva zlaté bezanty za každý balvan, který z průlomu přinesou.“

Konrádovi spadla čelist, a když se vzpamatoval, štekavě se zasmál. „Proč nás to taky nenapadlo? Proč zbytečně ztrácet čas dovoláváním se něčí víry, když úplatky odvedou rychlejší práci?“

„Nejde o úplatek, ale o odměnu za jejich ochotu dávat v sázku život. A nechtěj mi tvrdit, můj markýzi, že si odměnu nezaslouží. Tedy pokud nechceš odsud vyběhnout a začít vlastníma rukama rozebírat hradbu.“

I v přítomí bylo vidět, jak se Konrádovi zablesklo v očích. Jenomže to už ho Richard nevnímal. Sáhl po kuši, zamířil a jedním plynulým pohybem vystřelil. Šipka zasáhla cíl do prsou. Saracén zavrával, z úst mu

vytryskla krev a všichni kolem anglického krále propukli v jásot. Muži se plácali po ramenou i po zádech, tloukli pěstmi do štítů a řvali jako pomínutí. Konrád vůbec nechápal, co se kolem něho děje.

„Dobrá rána,“ poznamenal suše. „To ti upřít nelze, ale není jejich radost trochu přehnaná? Tedy pokud to nebyl Saladin osobně, kohos právě poslal k čertu.“

Montferratova jízlivost se Richardovým mužům ani trochu nezamlouvala a začali se ježít. Richard vycenil zuby v úsměšku, který se dal považovat za úsměv. „Jdi za Filipem a pověz mu, že jsem právě pomstil jeho maršala.“

NÁSLEDUJÍCÍ DEN FRANCOUZI ZNOVU ZAÚTOČILI na obležené město a znovu utrpěli velké ztráty. Saracénská posádka dala po poslovi, jenž přeplaval přístav, vědět Saláhuddínovi, že se bude muset vzdát, pokud jim nepřijde na pomoc. Následně předložila křižákům návrh, že jim vydá Akkon výměnou za to, že je ušetří. Když byl odmítnut, nabídli výměnou za život každého člena posádky propuštění jednoho křesťanského zajatce a vrátit úlomek Svatého kříže, jehož se zmocnil sultán po bitvě u Hattínu. Frankové, jak nazývali Saraceni své protivníky, však trvali na navrácení „všech svých území a propuštění všech zajatců“. Akkonští to odmítli. Trebuchety křižáků dál ostřelovaly hradby a 11. července Richardovi muži a Pisánci znovu zaútočili v průlomu hradeb u bortící se Prokleté věže. Nakonec byli odraženi, ale průnik do města se jim málem podařil, takže si obránci museli přiznat, že je jen otázka času, než budou poraženi.

V PÁTEK 12. ČERVENCE nadešel další parný a horký den. Joanna, Berengaria a jejich dámy byly plné neklidu, neschopné se soustředit a myslet na cokoli jiného, než na setkání u templářů, kde velitelé akkonské posádky Sajfuddín al-Maštúb a Bahá'uddín Qarákúš jednali s Richardem, Filipem, Henrim, Guyem de Lusignan, Konrádem z Montferratu a dalšími veliteli křižáckého vojska. Berengaria bezmyšlenkovitě listovala žal-tářem a Joanna se snažila naučit Alicii šachy, ale během hry tolikrát

zabloudila pohledem ke vchodu do stanu, že jí dívka dala šachmat a nemálo se z toho radovala.

„Vzdají se, ano?“ zeptala se Anna a neobratně vyjádřenou otázkou vyslovila to, co leželo na srdci všem přítomným. Za šest týdnů, které uplynuly od chvíle, kdy se její svět ocitl v troskách, si stále větší měrou osvojovala francouzštinu a s okouzujícím přízvukem dodala: „Nebo jinak oni všichni umřou, že?“

„Nejspíš,“ potvrdila Joanna, příliš zadumaná, než aby ji upozornila na krutá pravidla války – hrad nebo město, které padne při útoku, nemůže očekávat žádné milosrdenství. Životy poražených jsou následně závislé na rozmaru vítězů a na tom, jestli dokáží sehnat dostatečně vysoké výkupné. Po dobytí Jeruzaléma křižáky v roce 1099 následovala jatka a téměř všichni židé a muslimové ve městě byli pozabíjeni. Jenomže Saladin před čtyřmi lety křesťany ve Svatém městě ušetřil poté, co ho Balian d'Ibelin přesvědčil, aby jim dovolil se vykoupit; Joanna byla hrdá na sumu, kterou Jeruzalému věnoval její otec, a zachránil tak tisíce mužů a žen před otroctvím.

Podívala se na Annu a přece jen se rozhodla úsečnou odpověď doplnit: „Právě proto naše podmínky přijmou. Vědí, že by je čekal krvavý osud, kdyby naši město dobyli. Pokud se vzdají, mohou zachránit sebe i obyvatele města.“

Anna sklouzla pohledem k Berengarii a potom se znovu obrátila k Joanně. „Proč takové obavy, když výsledek jistý?“ Dřív než stihla kterákoli z nich odpovědět, usmála se a náhlé poznání jí vytvořilo ve tvářích dolíčky. „Aha... chápu. Bojíš o *Malik Rik*.“ Právě tak Saracéni nazývali Richarda a Anna to jméno, k Richardovu pobavení, začala používat také. „Už uzdravený dost, aby...“ zamračila se a hledala správný výraz, „v dalším útoku osobně... je to tak?“

„Ano, je,“ potvrdila Joanna a soucitným pohledem zabloudila k Berengarii. S každým dnem se Richardovi vracely síly, ale stále nemohlo být ani pomyslení na to, že by se mohl vrhnout do boje. Jenomže ony se obávaly, že přesně to hodlá udělat. Jak jen ho popuzovalo, že se nemohl připojit k včerejšímu útoku. Nepochybovaly sice, že Henri, biskup ze

Salisbury a Richardovi přátelé nedovolí, aby tak hloupě dával v sázku život, dobře věděly, jak je umíněný, a proto se obě modlily, aby 12. červenec přinesl konec obléhání.

Právě se chystaly poslat jednoho z Joanniných rytířů do stanu templářů, aby zjistil, jak jednání pokročila, když to uslyšely – nenadálý řev, který jako by vycházel z tisíců hrdel, hukot silnější, než jaký vydává řecký oheň mířící na cíl, s ohnivým chvostem za sebou. Mariam jako šipka vystřelila ke vchodu a vzápětí byla s úsměvem zpátky. „Bud' přijali podmínky, nebo se všichni v ležení naráz pomátli, protože muži jásají a všechny dívky se můžou přetrhnout, aby jim pomohly jaksepatrii oslavovat.“

Joanna s Berengarií vyskočily a objaly se, odhodlané potlačit fakt, že pád Akkonu je jen první vyhranou bitvou na krvavé cestě do Svatého města.

Asi o hodinu později hluk zesílil, což je upozornilo, že se blíží Richard. Doprovázeli ho Henri a hrabě z Leicesteru, kteří ho podpírali, a hrozen rozjásaných přátel. Nemoc na něm stále byla znát a vypadal na to, že teprve nedávno vstal z lůžka – nepřírozeně bledý, pohublý, lícní kosti zdůrazněné ztrátou váhy –, ale oslnivý úsměv je nenechal na pochybách, že je šťastný.

„Obléhání skončilo,“ prohlásil chraplavě, „Akkon je náš.“

AKKONŠTÍ VELITELÉ SOUHLASILI, že vydají město, všechny zbraně i obléhací stroje a sedmdesát galér Saláhuddínovy flotily, které kotvily v přístavu. Sultánovým jménem dále slíbili zaplatit dvě stě tisíc *dínárů* a vrátit úlomek Svatého kříže. Na patnáct set křesťanských zajatců mělo znovu dostat svobodu stejně jako stovka mužů, kteří byli uvedeni jmenovitě. Konrád z Montferratu měl obdržet deset tisíc *dínárů* za pomoc při vyjednávání dohody. Posádka Akkonu pak měla zůstat jako rukojmí, dokud podmínky nebudou splněny, a poté měla být i s rodinami propuštěna. Saladin byl zděšený, když se tu novinu dozvěděl, a po jednání s radou rozhodl poslat po setmění plavce s příkazem, aby Akkonští takové podmínky nepřijímali. Záhy však pochopil, že na to už je pozdě, protože o polednách nad hradbami Akkonu zavlály „praporce nevěřících“.

KAPITOLA 3

ČERVENEC 1191

Akkon, Zámorí

Akkon byl rozdělen mezi Filipa a Richarda a stejně tak i rukojmí z řad posádky. Toto řešení nepotěšilo křižáky, kteří se obléhání účastnili od začátku a čekali, že po pádu města zbohatnou. Po jejich rozjitřených protestech oba králové souhlasili, že jim dají na kořisti podíl, ale ne všichni takovým slibům věřili a část podezíravosti a zlé vůle přetrvala. Ani Filip nebyl s dělením spokojený, protože Richard trval na tom, že mu připadne ta polovina města, v níž se nacházela citadela, protože v ní chtěl ubytovat manželku a sestru. Francouzský král se tak musel spokojit se sídlem templářů. Se vzpomínkou na Messinu, kde obsadil královský palác, to považoval za další důkaz, že jeho postavení je čím dál víc znevažováno, a proto v něm vůči Richardovi vzklíčilo další podezření a zlá vůle.

Anglický král tomu nevěnoval pozornost a zajímal se jen o to, aby Akkon zajistil co nejdříve, protože jakmile měla být saracénská posádka Saláhuddínem vykoupena, hodlal vést vojsko dál na jih. Nejprve ovšem musel arcibiskup veronský a další biskupové znovu vysvětit kostely, z nichž většina sloužila Saracénům jako mešity. A poté musely být ulice vyčištěny od suti, odpadků a nepořádku, který se v nich nahromadil během obléhání. Obyvatelné domy připadly křižákům. Poté začal opravovat hradby, ale trvalo devět dnů, než usoudil, že je město natolik bezpečné, aby do jeho zdí přivedl Berengarii s Joannou.

AKKON PŘEDSTAVOVAL významný přístav ještě předtím, než jej sultán dobyl. Město proslulo různorodostí svých obyvatel, ruchem a bezpočtem příležitostí k hříchu a nepočetnému chování. Jakmile prošly branou u zříceniny Prokleté věže, ženy pochopily, že se „starý“ Akkon vzpamatoval nejrychleji, ulice byly plné lidí, tržiště ožila ruchem, taverny, jídelny a nevěstince se opět měly čile k životu. Město pulzovalo a bylo plné hříchu, fascinovalo je a odpuzovalo zároveň, ale protože je doprovázel Richard, nemusely se ničeho bát a mohly si cestu cizokrajným, rušným a hříšným městem vychutnat.

Stará hájenství opět získala původní hranice. Templáři, johanité a italští obchodníci zabrali zpět své čtvrtě. Francouzská zástava s liliiemi vlající nad kapitulou na západě, kde teď sídlil Filip, jim nestála skoro za pohled. Janovská čtvrť je okouzila, protože takové ulice ještě nikdy neviděla. Klenba vikýři propouštěla světlo a vzduch, lemovaly je krámy a kamenné lavice, vzduch prosytily až dusivé vůně parfumérů a výrobců mýdel, které je přiměly k rozhodnutí, že se tam určitě brzy vrátí, kdyby pro nic jiného, tak jen pro pocit, že jsou ve městě, prostou radost, která jim byla od vyplutí z Messiny odeprána.

Na podivné a ploché střechy již uvykli, viděly je na Kypru, ale překvapovalo je, že žádné domy nejsou ze dřeva. Vidět tolik kamenných domů, považovaných v Evropě za přepych, byl zážitek, stejně jako plátěné střechy stínící ulice před horkým syrským sluncem. Rozesmutnilo je zjištění, že katedrála Svatého kříže za saracénské nadvlády tolik utrpěla, a zaujalo je, že templáři i johanité mají stáje pro koně v podzemí. Joanna se rozhodla, že osobně prozkoumá tamní lázně poté, co se od Richarda dozvěděla, že mají horkou a chladnou část s bazénky a oddělené prostory pro muže a ženy. Okouzil je pohled na úžasné a podivné zvíře s hrbem a dlouhými, hedvábnými řasami, které si kleklo, aby jezdec mohl nasednout. Richard jim vysvětlil, že se mu říká „velbloud“ a je schopno překonat obrovské vzdálenosti bez vody. Nicméně mnohem víc ho zaujaly zvěsti a příběhy o lvech na severu a prohlásil, že by se hrozně rád vydal na lov lva, jakmile se vrátí domů. Joanna s Berengarií si vyměnily pohled, v němž se zrcadlila táž myšlenka: „domov“ jim ještě nikdy nepřipadal tak vzdálený.

Po prohlídce janovské a benátské čtvrti je Richard odvedl do královské citadely u severní části hradeb. Ženy se nemohly dočkat, až ji uvidí, protože věděly, že právě ta se po následujících několik měsíců stane jejich domovem. Stavba byla stejná jako většina domů v Zámorí: ústřední dvůr, věže v rozích a velká síň; i když co do přepychu nemohla soupeřit s palermskými paláci, Joannu po týdnech pod stanem potěšila střecha nad hlavou a nehodlala si stěžovat. Vnitřní dvůr je nadchl, protože byl dlážděný mramorem a lemovaný ovocnými stromy, nescházely lavičky a velká fontána, z níž voda tryskala tlamou kamenného draka.

„Počkejte, až uvidíte velký sál,“ popíchl je Richard. „Strop připomíná hvězdami rozzářené nebe.“ Jenomže když zamířili k vnějšímu schodišti, přistoupil k němu jeden z jeho mužů a po krátké výměně slov jeho úsměv pohasl. „Vévoda rakouský je zde a trvá na tom, abych ho přijal,“ sdělil jim a očividně ho to nepotěšilo. „Henri vám ukáže palác a já se k vám připojím, jakmile to půjde.“

Ženám se ulevilo, když zjistily, jak je citadela pohodlná. Nemalý dojem na ně udělalo i to, že všechny stopy po předchozích obyvatelích tak rychle zmizely. Uvědomily si, že mnoho lidí muselo dřít dnem i nocí, aby se tam cítily dobře. Malovaný strop ve velkém sále je skutečně nadchl stejně jako mozaiková podlaha. Okouzly je i ložnice, prostorné a zlatavé v záři slunce s okny, která se dala otevírat jako dveře. Jedna z nich měla balkon, z něhož se otevíral výhled na vnitřní dvůr. Joanna s Berengarií se okamžitě začaly dohadovat, které z nich připadne. K Henriho nemalému pobavení obě trvaly na tom, aby ho dostala ta druhá.

Jakmile Berengaria došla až na balkon, kývla na Henriho. „Dole, to je vévoda rakouský, ten muž s Richardem?“

Henri s Joannou se k ní připojili a shlédli dolů na dvůr. Vévoda byl podsaditý muž krátce po třicítce, oblečený spíš jako ke dvoru ve Vídni než pro rušné a prašné ulice Akkonu, na sobě měl tuniku ze šarlatového hedvábí, čapku zdobily drahokamy a prsty se mu třpytily zlatými prsteny. Oba muži dole tlumili hlas, ale každému muselo být i tak zřejmé, že je Leopold rozčilený; přehnaně gestikuloval a v jednom okamžiku dokonce udeřil pěstí do dlaně. V obličeji byl tak červený, jako by

se spálil na slunci. Richard jim naopak připadal víc netrpělivý než rozčilený, vrtěl hlavou, krčil rameny a nakonec se k vévodovi otočil zády. Leopoldova ústa se zkrivila hněvem, skočil po anglickém králi a chytil ho za paži. Henri i obě ženy se ušklíbli, protože dobře věděli, co bude následovat. Richard se zprudka otočil a z očí mu sršely blesky. Ať už řekl cokoli, stačilo to, aby vévoda zmlkl a zpopelavěl, než anglický král domluvil. Nevzmohl se na žádný odpor, když Richard odkráčel, ale výraz jeho tváře se Berengarii ani za mák nelíbil. Jakmile se stáhli z bal-konu, zeptala se Henriho, proč se vévoda na Richarda rozhněval.

„Nemám tušení,“ přiznal. „Sám s ním žádné problémy nemám. Od jeho příjezdu do Akkonu na jaře spolu občas poveččříme a je to příjemný společník, má rád trubadúrské písně stejně jako já. Jenom je velmi nedůtklivý na svou čest, ale kdo není?“ Příznivý dojem, který Leopold udělal na Henriho, byl pro obě ženy záhadou. Dál se věnovaly prohlídce ložnice, obdivovaly glazované zelené a žluté olejové lampy a slonovinové šachy, když dovnitř nakráčel Richard. Ještě stále byl ve tváři zarudlý hněvem, ale snažil se své rozčilení skrývat, a proto se vyptával Berengarie na její názor na pokoje. „Řekli mi, že tato ložnice sloužila saracénskému veliteli al-Maštúbovi. Koberec i šachy také patřily jemu. Samozřejmě si to tu můžeš vyzdobit, jak budeš chtít.“

Berengaria ho ujistila, že se jí komnata velmi líbí. Ráda by se byla dozvěděla víc o jeho hádce s vévodou, ale nechtěla, aby si myslel, že strká nos do mužských záležitostí, jež ženám nepřísluší.

Joanna žádné takové zábrany neměla. „Kvůli čemu jste se pohádali s rakouským vévodou?“

Richard se ušklíbl. „Vztekal se, protože moji lidé sundali jeho praporec z hradeb.“

Joanna překvapeně zamrkala. „Předpokládám, žeš ho ujistil, že viníky náležitě potrestáš. A to mu nestačilo?“

„Nemám ani v nejmenším v úmyslu někoho ze svých lidí trestat. Sám jsem jim přikázal, aby to udělali.“

Henrimu neuniklo překvapení, jež se zrcadlilo ve tvářích obou žen, a proto se jal celou záležitost oklikou vysvětlovat. Dobře poznal, že

Richard nemá na jakékoli objasňování náladu. „Tím, že vyvěsil svůj praporec na hradby, ohlásil, že si nárokuje část kořisti. Je tudíž pochopitelné, strýče, že ho to rozladilo. Víš přece, jak je citlivý na jakoukoli urážku, ať už domnělou nebo skutečnou. Chceš, abych s ním promluvil a pokusil se mu uhladit rozčepýřené perý?“

„Zbytečná námaha,“ odušil Richard a shýbl se, aby pohladil Joanniny psy, kteří svou paní skoro nikdy neopouštěli. „Jen ať se dusí ve vlastní šťávě. Nevěřil bys, co si mi dovolil říct. Když jsem ho upozornil, že chybu *udělal on*, nikoli moji lidé, obvinil mne z povýšenosti a nespravedlivého zacházení, protože jsem ‚zle naložil‘ s Issakiem Komnénem. Jeho matka je Issakiova pokrevní příbuzná, sestřenice myslím. Odpověď jsem mu... co, to už si jistě domyslíš,“ dodal a poprvé od příchodu do ložnice se usmál.

Rozhostilo se napjaté ticho, protože Joanna i Henri byli toho názoru, že měl přece jen jednat s vévodou diplomatictěji. Proč si zbytečně dělat nepřátele? Berengaria by také ráda viděla smír s vévodou, ale rozhněvalo ji, že si dovolil Richardovi vyčítat sesazení Komnéna, který ji ještě teď děsil v nočních můrách. Přistoupila k manželovi a rozhodně prohlásila: „Měl by se stydět, že přiznává právo na korunu takovému zkaženému muži!“

Richarda její projev oddanosti potěšil, a když ji objal kolem pasu, uvědomil si, že je mu dotek měkkých ženských křivek příjemný. Ještě pořád se dusil přívalem potlačované energie, kterou v něm vybičovala hádka s Leopoldem, ale když si ji přitáhl blíž k sobě, na veškerý hněv zapomněl. „Henri, co kdybys Joanně a Berengueliným dámám ukázal ostatní části paláce?“

Dámy jeho ženy se hlasitě zajíklly, pohoršené, že se chce v půli odpovědně věnovat manželským povinnostem. Berengaria zčervenala, rozpačitá, že dal své záměry tak nepokrytě najevo přede všemi přítomnými. Potom se k ní sklonil a cosi jí zašeptal do ucha. Zachichotala se. Henri s Joannou, oba s úsměvem od ucha k uchu, vystrkali ženy z ložnice a odvedli je.

BERENGARIA, usazená po Richardově boku na stupínku u královského stolu, se rozhlédla po velkém sále, a zaplavilo ji zadostiučinění. Nebylo

snadné v předstihu jediného dne připravit hostinu, ale společně s Joanou to dokázaly. Sněhobílé lněné ubrusy, nablýskané a vyleštěné talíře a mísy, vzácné červené sklo, které našla v majetku saracénského velitele, se třeptilo jako rubíny, jakmile o ně zavadily sluneční paprsky. Nepodávaly se sice lahůdky podle jejich představ, ale jejich hosté jedli s chutí a víno teklo proudem. Jakmile dojedli, minstrelové a harfeníci se chopili nástrojů. Vlastně poprvé za dva měsíce od sňatku s Richardem se mohla ujmout role jeho královny, bavit jeho přátele, vazaly a spojence, vychutnat si ono klamné zdání normálního života.

Na hostině se sešli sami významní hosté: arcibiskupové z Pisy a Verony, biskup ze Salisbury, usouzený král jeruzalémský a jeho dva bratři, Joffroi a Amaury de Lusignanové; Henri z Champagne a Jaufre z Perche; André de Chauvigny, Vlámové Jacques d'Avesnes a Baldwin de Bethune; Humphrey de Toron; templářský velmistr Robert de Sablé, a to i přes to, že v kapitule sídlil francouzský král, protože de Sablé pocházel z řad anjouských pánů a patřil k Richardovým nejvěrnějším spojencům. Ženy – Joanna, Berengaria, Sofie, Anna a jejich dámy – se ocitly v menšině a hovor ovládly mužské hlasy.

Muži se bavili o smrtící a tajuplné zbrani, o řeckém ohni, látce natolik hořlavé, že se nedala uhasit vodou, ale pouze octem. Dohadovali se, kdo byl onen neznámý křesťanský špeh, který jim z Akkonu potají posílal tak cenné informace po celou dobu obléhání. Richard odtajnil svá jednání s templáři, kteří měli zájem od něho koupit Kypr. A připíjeli na památku všech, kteří položili životy, aby Akkon mohl být dobyt – na hraběte flanderského, Filipova maršala Aubreyho Clementa, hrabata z Blois a Sancerre, Guy de Lusignanovu královnu a bezejmennou ženu v dlouhém zeleném hávu, která střílela s tak udivující přesností a zabila několik Saracénů, než ji přemohli a zabili. Právě se vzedmula debata o saracénském způsobu vedení boje, když přátelskou a příjemnou atmosféru hostiny narušil neočekávaný příchod vévody burgundského a biskupa z Beauvais.

Richard se zamračil, protože pouhý zvuk biskupova jména v něm vyvolával hněv. Beauvais si vysloužil nehynoucí zášť de Lusignanů tím, že

oddal Guyovu ukradenou nevěstu s Konrádem. Ze všech stran na něj i na vévodu přšely nepřátelské pohledy, když kráčeli sálem s Druonem de Mello v závěsu. Poslední jmenovaný zůstával o pár kroků za nimi, jako by chtěl dát najevo, že on není součástí poselstva. Po formálním pozdravu se Hugh květnatě omluvil Richardovi, že ruší jeho hostinu, a požádal ho o rozhovor v soukromí s tím, že se jedná o neodkladnou záležitost.

Richard neměl ani v nejmenším v úmyslu mu jeho poslání nějak ulehčovat a poté, co si dal s odpovědí významně na čas a dlouze se napil vína, chladně opáčil: „Myslím, že to nebude nutné. Jsem zde mezi přáteli, mezi těmi, jimž zcela důvěřuji. Předpokládám, že mi přinášíš vzkaz od francouzského krále, ne? Necht' jej tedy slyší i oni.“

Vévoda s biskupem si vyměnili tázavé a varovné pohledy, zatímco Druon de Mello o pár kroků couvl, jako by se chtěl dostat z dosahu zuřícího požáru. Na první pohled bylo zřejmé, že se ani Hughovi, ani Beauvaisovi nechce začít, a Richard v ten okamžik pochopil, co mu přišli sdělit. Rozhlédl se po svých nejbližších a očima vyhledal Henriho. V zamračené synovcově tváři se zrcadlilo jeho vlastní podezření. Nikdo další neměl tušení, co bude následovat, a v prodlužujícím se tichu se začal ozyvat šepot dohadujících se mužů.

Hugh vydržel mlčet déle, protože Beauvais neměl o nic větší trpělivost než Richard. „Náš král ti oznamuje, že dobytím Akkonu dostál svému slibu, a proto má v úmyslu se neprodleně vrátit na svá panství.“

Rozhostilo se přízračné ticho. Nevěřící úžas záhy ustoupil hněvu a sál jako by vybuchl. Muži o překot vstávali, křičeli, šermovali rukama, šlapali po polštářích a z převržených pohárů se na ubrusy vylévalo víno a třísnilo je rudými skvrnami. Ženy se přidaly k chóru rozčilených hlasů, zklamané a rozezlené, že se poklidná hostina tak zvrhla. Richard vstal a zdviženou rukou si zjednal ticho. „Mám snad tvému králi dát poslat mapu? Podle všeho si spletl Akkon s Jeruzalémem.“

„Poselství jsme předali,“ prohlásil Beauvais odměřeně. „Vylož si je, jak uznáš za vhodné.“

„Lze je vyložit pouze jediným způsobem a ten neslouží vašemu králi ke cti. Složil svatý slib, že osvobodí Jeruzalém, a teď... se rozhodl vrátit

domů? Co na to říkají jeho pánové? A co vy? I vy se chcete zpronevěřit svatému slibu, který jste dali?“

Oba na něj vrhli vražedný pohled. „To jistě ne!“ odsekl Hugh a spolu s Beauvaisem na místě jednohlasně odpřísáhli, že zůstanou v Zamoří, dokud Svaté město znovu nebude křesťanské. Oba je Richardova otázka urazila natolik, že jejich pobouření vnuklo anglickému králi nápad.

„Musím to slyšet z úst vašeho krále,“ prohlásil. „Je v kapitule?“

„Při našem odjezdu se chystal zasednout k jídlu.“ Hugh se odmlčel. „Pokud ho bez varování vyrušíš u večeře, bude to považovat za urážku.“ Z tónu jeho hlasu bylo zřejmé, že mu Filipovo rozčilení příliš velké starosti nedělá, a Richard už nepochyboval, že si francouzský král porušením svatého slibu zneprátelil vlastní vazaly.

„Jsem ochoten nést následky,“ opáčil suše. Rozhlédl se po sále a pochopil, že není nutné se ptát, jestli ho chtějí doprovodit; většina hostů už byla na nohou. Nahmátl ruku své ženy a jemně ji stiskl. „Je mi to líto, Berenguelo, ale tohle nepočká.“

„Chápu,“ odpověděla. Znovu se posadila a dívala se, jak se sál vyliďňuje, protože dokonce i duchovní a de Lusignanové spěchali za Richardem. Nelhala mu, chápala to, ale přesto se nedokázala ubránit pocitu zklamání z toho, že jejich první společná hostina měla tak nepříjemný konec. Neubránila se ani znepokojivé otázce, jestli i v letech, která přijdou, se bude muset smířit jen s kratičkými záblesky normalnosti uprostřed nesmiřitelných požadavků války.

Joanna došla k ní a posadila se. Oči jí jiskřily vzrušením. „Proč jen ženy musejí vždy přijít o všechnu zábavu? Co bych jen dala za to, kdybych u toho mohla být a vidět to na vlastní oči!“

KONRÁD SE NAKLONIL K PŘÍTELI Balianovi d'Ibelin, pánu Nábulusu, a aby zabránil nežádoucím uším vyslechnout jejich rozhovor, mluvil piemontským dialektem, který byl jeho rodným jazykem a současně i jazykem Balianova otce. „Naposledy jsem se tak skvěle bavil při zádušní mši,“ zamumlal.

Balian si poposedl na nepohodlné židli a v tu chvíli si toužebně přál,

aby francouzský král přijal za svůj zámořský zvyk sedět na polštářích. „Takže sis toho také všiml – že se nad Templem vznáší černý mrak zmaru. Tušíš, o co jde?“

Konrád pokrčil rameny. „Bůh ví, že Filip nikdy nepatřil k bezstarostným a veselým lidem, ale takhle napjatého jsem ho ještě neviděl. Když Leopold omylem upustil pohár s vínem, přísahám, že Filip nadskočil jako nakopnutý kocour.“ Sklouzl pohledem ke stolu rakouského vévody a ještě tišeji dodal: „Tamhle sedí další, který překypuje veselím. Doneslo se mi, že se ošklivě pohádal s Richardem, a když jsem se ho na to zeptal, málem mi ukousl hlavu.“ Nabodl na nůž kus masa a povzdechl si. „Jídlo je stejně záživné jako společnost. Pokud to má být pokání za mé hříchy, tak k nim ještě pár dalších přidám. Nechceš jít dnes večer se mnou na průzkum onoho nevěstince v benátské čtvrti? Je tam prý jedna Řekyně, která se kroutí jako úhoř.“

Balian si svého společníka změřil pobaveným pohledem. „Nezapomněls náhodou, že tvá žena je moje nevlastní dcera?“

Konrád přijal zaobalenou výtku s naprostým klidem. „Isabellu ctím,“ opáčil dvorně, „protože lepší manželku by si žádný muž nemohl přát. Byla řeč o nevěstkách, ne o nevěstách.“

Dřív než Balian stačil odpovědět, vypukl na konci stolu rozruch; vystrašený sluha upustil mísu s tuřínovou polévkou. Filipova ústa se sevřela do tenké čárky, ale ovládl se a nevybuchl, protože mladíková nešikovnost představovala jen malichernost v porovnání s tím, co ho čekalo. Nepřítomně žmoulal kus chleba na malé kousky a pozoroval hosty. S výjimkou Konráda z Montferratu, Baliana d'Ibelin a Leopolda Babenberského to všechno byli francouzští páni a duchovní, muži, kteří do jeho rukou složili vazalskou přísahu, muži, jimž by měl věřit. Jenomže může jim skutečně důvěřovat?

Hovor opanoval jeho příbuzný Robert de Dreux, což Kapet dovolil, protože Robert byl vůči anglickému králi velmi kritický a naznačoval, že na Richardově přetrvávající výměně poselství se saracénskými nepřáteli je něco velice podezřelého. „Jen jak si vyměňují dary. Od kdy žádá křesťanský král od nevěřícího Saracéna laskavosti?“